ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ 25 ΜΑΪΟΥ 1891 — ΕΤΟΣ Γ΄ — ΑΡΙΘ. 21

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐσωτερικοῦ δρ. 10.—Ἐξωτερικοῦ φρ.χρ.12.—Ρωσ.ρούβλ. 5.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΒΔΟΜΑΣ
Ἐκδιδομένη κατὰ Σάββατον ἐν Ἀθήναις
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ
Γραφεῖον, Ὁδ. Πανεπιστημίου 59

Συνδρομὴ ἐτησία καὶ προπληρωτέα
Ἑλλάδος δραχ. 10. Ἐξωτερικοῦ φράγ. χρυσ. 12.
Ρωσίας ρούβλ. 5.

Τὸ πρόγραμμα προσεχῶς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μισεῖτε τοὺς ἐχθρούς.....
Κλέφται καὶ Ἀρματωλοὶ ἐν Κρήτῃ: Κωνσταντουδάκης ἢ Σήφακας. Οἱ Χάλιδες ὑπὸ Β. Ψιλάκη.
Ἡ Κομμαγηνὴ δυναστεία κατὰ τὸν Théodore Reinach, μετάφρ. Ἀλ. Καράλη. (Τέλος)
Τὸ Νεραϊδόπαιδο, ποίημα Κ. Δ. Κρυστάλλη, (ἐκ τῶν ἀγροτικῶν)
Οἱ Βλάχοι τῆς Πίνδου: Μαλακάσι, ὑπὸ Κ. Δ. Κρυστάλλη. (Συνέχεια).
Ἐκείνη (ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται), μυθιστορία RIDER HAGGARD. Μετάφρ. Α. Ἀμπάτη.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια—Ἐξωτερικά. Ἀρχαιολογία.—Φιλολογία.—Καλλιτεχνία.
Ἰδιαίτερα γράμματα.
Νέα βιβλία.

ΜΙΣΕΙΤΕ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ

Ἂς μὴ ἀποστρέψωσιν ἀφ' ἡμῶν τὸ πρόσωπον οἱ θεολόγοι· ἂς μὴ σκανδαλισθῇ ὁ κατὰ πάντα ἀξιοσέβαστος σύλλογος τῶν Χριστοκρατῶν· ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἂς συγχωρήσῃ ἡμᾶς ἐκφέροντας λόγους ἀντιθέτους πρὸς τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ ἐντολήν.

Εἴμεθα ἄνθρωποι ἡμεῖς, ἀνίκανοι νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν θείαν Σου ἀνεξικακίαν, Θεάνθρωπε· εἴμεθα υἱοὶ ἀνθρώπων καὶ δὲν ἐλάβομεν ἄνωθεν τὴν δύναμιν νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν.

Ὅλας τὰς ἁγίας Σου ἐντολάς, εἴθε νὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐκπληρῶμεν· μιᾶς ὅμως—ταύτης—ἐπίτρεψον νὰ κηρύττωμεν τὰ ἐναντία μέχρις ὅτου τοὐλάχιστον ἔλθῃ τοῦ χρόνου τὸ πλήρωμα. . .

*

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν παρέστημεν εἰς τὰς ἐξετάσεις παιδαγωγείου τινός·(*) οὐχὶ δὲ ἡ εἰς τὰ γράμματα, ἢ τὴν μουσικὴν, ἢ τὴν γυμναστικὴν ἐπίδοσις καὶ πρόοδος τῶν νέων Ἑλλήνων, ἀλλ' ἄλλη τις πολλῷ ἀνωτέρα, πολλῷ ἐθνικωτέρα διδασκαλία ἐνεθουσίασεν ἡμᾶς ὑπερμέτρως. Οἱ παῖδες τῶν Ἑλλήνων ἐδιδάσκοντο τὸ μῖσος πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. Εἰς τὰς εὐμαλάκτους καρδίας των ἐχύνετο δηλητήριον θὰ εἴπωσί τινες· ὄχι· ἐσπείρετο σπόρος μέλλων ν' ἀναδώσῃ ἡμέραν τινὰ κλάδους δάφνης!

Ὦ διδάσκαλοι, ἂν ἐγνωρίζατε πῶς πρέπει νὰ διευθύνητε τὰ πρῶτα βήματα τῶν εἰς ὑμᾶς ἐμπεπιστευμένων ἑλληνοπαίδων, θὰ εἴχον ἤδη φθάσει οὗτοι ἐκεῖ ὅπου ὠνειροπόλησαν οἱ πατέρες των, ἢ τοὐλάχιστον δὲν θὰ ἐκινδύνευε νὰ κλεισθῇ ἡ ὁδὸς τῶν ἐλπίδων ἡμῶν.

Ἀληθῶς κατηντήσαμεν τελευταίως ἔν τισιν, ἔν τισι μόνον, χριστιανικώτεροι καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. Ἂν Ἐκεῖνος ηὔχετο πρὸς τὸν Πατέρα νὰ παρέλθῃ ἀπ' Αὐτοῦ τὸ πικρὸν ποτήριον, ἡμεῖς πολλὰ ἀμεμψιμοίρως ἐπίομεν· ἂν Ἐκεῖνος ἀλληγορῶν ἐδίδασκε νὰ στρέφωμεν καὶ τὴν ἑτέραν παρειὰν πρὸς τὸν ραπίσαντα, ἡμεῖς μετὰ τὴν ἑτέραν καὶ τὴν πρώτην πάλιν ἐπανεστρέψαμεν, ἵνα καὶ τρίτον εὐλαβῶς ἀποδεχθῶμεν ράπισμα. Παλαιοὺς καὶ νέους ἐχθροὺς ὅλους τοὺς ἀγαπῶμεν. Μὴ πρὸς θεοῦ ἀκουσθῇ μία κἂν λέξις ψυχρὰ κατ' αὐτῶν· ὅλοι εἴμεθα ἄνθρωποι, ὅλοι εἴμεθα ἀδελφοί! Καὶ ὑπὸ τὰς μακαρίας ταύτας θεωρίας ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, Ἕλληνες ἄνθρωποι, κατακλινόμενοι ἵνα ὑπνώσωσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὀνειρευθῶσι παράδοξόν τινα κοσμοπολιτισμόν, ἐρχόμενον ταχέως ἵνα θραύσῃ τὰ στενὰ τῶν πατρίδων ὅρια καὶ διανείμῃ ἐξίσου εἰς πάντας εἴτε ἐλεύθεροι εἶνε, εἴτε δοῦλοι, εἴτε Τοῦρκοι καὶ Βούλγαροι, τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ...

Μετὰ πόσης συγκινήσεως ἠκούσαμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, παῖδα δωδεκαετῆ μόλις, ἀπαγγέλλοντα τὸ ἐθνικὸν τοῦ μίσους μάθημα καὶ κράζοντα μετ' ἀγανακτήσεως, μετὰ πόνου τὰς λέξεις: Αἴ Βούλγαροι! Βούλγαροι! Πόσους κεραυνοὺς δὲν ἐνεκυμόνει ἡ ἐκ τοῦ ὑποσαλευομένου στήθους του ἐκφερομένη ἀπειλή! Ποῖον βλέμμα ἦτο ἐκεῖνο, καὶ πόσην ἐξέπεμπε φλόγα ἀληθινήν, ἄλλου παιδίου, ὅπερ ἥμερον πρὶν καὶ γλυκύ, εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν δεινῶν ἅτινα ὑφίστανται οἱ Ἕλληνες, ἐξηγριώθη καὶ ἐν τοῖς λόγοις του διεφαίνετο ὄχι πλέον τὸ ἀποστηθισθὲν μάθημα, ἀλλὰ ὅρκος ἀλησμόνητος ἀγῶνος, πάλης φρικτῆς, εἰς ἣν θὰ σπεύσῃ μόλις δυνηθῇ, μόλις ἀποκτήσῃ τὰ πτερά του!

Ὦ, ἂν ἐδιδασκόμεθα πάντες ἐγκαίρως τὸ ἐθνοσωτήριον τοῦτο τοῦ μίσους μάθημα! Ὦ ἂν ὡπλιζόμεθα καὶ ἡμεῖς διὰ τοῦ ὅπλου τούτου, ὅπερ ἀπὸ τῆς ἀπαλωτέρας ἡλικίας διδάσκονται νὰ χειρίζωνται οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν!

Ὁμιλήσατε μεθ' οἱουδήποτε· στρέψατε οὕτω τὸν λόγον, ὥστε νὰ τὸν ἀναγκάσητε νὰ προφέρῃ τὸ ἐθνικὸν ὄνομα τῶν καταδυναστευσάντων τοὺς πατέρας μας, τῶν τυραννούντων τοὺς ἀδελφούς μας. Θὰ ἴδητε ὅτι οὐδένα προσλαμβάνει τόνον ἰδιαίτερον ἡ φωνή τόυ. Λέγει: Τοῦρκος, καὶ ὡς νὰ λέγῃ ἀδελφός. Λέγει: Βούλγαρος, ὡς νὰ προφέρῃ φίλου ὄνομα. Ἡ φωνή του δὲν ἠχεῖ βαθυτέρα, ἀγριωτέρα. Τὸ βλέμμα του δὲν ἐξακοντίζει ἀστραπήν. Οὐδὲν μῖσος ὑπάρχει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ Ἕλληνος, τοῦ μακαρίου χριστιανοῦ! Διατί; Διότι οὐδέποτε ἐδιδάχθη τοῦ μίσους τὸ μάθημα· Διότι ἐν τῷ οἴκῳ του, ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ ἐγώ του, οὐδεμία ἀπέμεινε κηλὶς αἵματος. Ὁ πατὴρ, ἡ μήτηρ ἐφρόντισαν νὰ τὴν ἐκπλύνωσιν! Ὁ διδάσκαλος ἀπέρυγε νὰ τὴν ὑπομνήσῃ, μὴ τυχὸν περισπασθῇ ὁ παῖς καὶ λησμονήσῃ ποία εἶναι τῆς Σενεγάλης ἡ πρωτεύουσα, ἢ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ *δασκάλου*!

Ὑπάγετε ὅμως ἀλλαχοῦ, ἐκεῖ ὅπου οἱ λαοὶ ἐργάζονται καὶ γρηγοροῦσιν, εἴτε χάριν ἀνταποδόσεως ραπίσματος εἴτε χάριν ἐλπίδος μεγαλείου. Ὑπάγετε, ὄχι μακράν, παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς, πρὸς οὓς ἡμεῖς εἴμεθα ἕτοιμοι πάντοτε ν' ἀνταλλάξωμεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀγάπης! Καὶ ἐρωτήσατέ τους καὶ ἀκούσατέ τους προφέροντας τὸ ὄνομα *Ἕλληνες*, ἵνα ἐκ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς αὐτῶν ἐννοήσητε τὸ μέγιστον τῶν καθ' ἡμῶν ὅπλων των, ἵνα διδαχθῆτε τὸ ὕψιστον τῶν ἐθνικῶν μαθημάτων.

Τὸ μῖσος πρὸς τοὺς ἐχθρούς!

*

Συγχώρει, γλυκύτατε μάρτυς καὶ Σῶτερ τοῦ κόσμου, ἂν στόματα ἁμαρτωλῶν ἐκφέρουσιν ἔπη μεμψιμοιρίας βλάσφημα ἀπέναντι τῶν ἁγίων Σου ῥήσεων. Ἀλλ' ἐγείρομεν ἀπὸ τόσου χρόνου τὸν σταυρὸν ἡμῶν... καὶ φαίνεται τόσον μακρὰν ἀκόμη τὸ τέρμα....

(*) Τοῦ παιδαγωγείου τοῦ κ. Β. Βουλγάρεως.

ΚΛΕΦΤΑΙ ΚΑΙ ΑΡΜΑΤΩΛΟΙ ΕΝ ΚΡΗΤΗ:*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΥΔΑΚΗΣ Ἡ ΣΗΦΑΚΑΣ ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΧΑΛΙΔΕΣ

Ἔχει καὶ ἡ νεωτέρα Ἑλλάς, ὡς καὶ ἡ παναρχαία, τοὺς μυθικούς, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἡρωϊκοὺς αὐτῆς χρόνους. Οἱ Αἰολίδαι αὐτῆς, οἱ ἡμίθεοι αὐτῆς, ὡς τὸ πάλαι ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, ὁ Μελέαγρος, ὁ Ἀμφίων καὶ ἄλλοι, ἄρχονται τῆς νέας ἐθνικῆς ἡμῶν δημιουργίας καὶ ἀναγεννήσεως, τοῦ ἀναπλαστικοῦ αὐτῶν ἔργου, οὐ μόνον ἀπὸ τῆς συμφορᾶς τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἔτι· οἱ δὲ ἡρωϊκοὶ αὐτῆς Ἀχαιοὶ καὶ οἱ ἀγῶνες αὐτῶν στρέφονται περὶ τὸ λυκαυγὲς τῆς ἐθνεγερσίας καὶ κατ' αὐτήν, διαπράττοντες ἔργα μηδόλως ἀπολειπόμενα τῶν ἀχαϊκῶν ἐκείνων ἡρώων τοῦ Πηλέως καὶ τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ Ἀτρέως καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ Δευκαλίωνος καὶ τοῦ Ἰδομενέως. Ἀναμνησθῶμεν τὸν Ζαχαρίαν καὶ τὸν Νικήταν, τὸν Μπούαν καὶ τὸν Νικοτσάραν, Ἀνδροῦτσον καὶ τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸ πλῆθος τὸ ἄλλο· οὐ μόνον οἱ ἐκ τούτων ἐπίγονοι ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν πατέρων αὐτῶν ἐπέζησαν καὶ θαυμασίως ἔδρασαν κατὰ τὴν δεκαετῆ τῆς νέας Ἰλίου πολιορκίαν, τὸν γιγάντειον τοῦ ἔθνους ἀγῶνα.

Ὡς καθ' ἅπαν τὸ ἔθνος, οὕτω καὶ ἐν Κρήτῃ οἱ μεγαλώνυμοι καὶ ἀοίδιμοι ἀθληταὶ Σήφακας καὶ Χαλίδες οὐ μόνον ἐπέζησαν ἀγωνισθέντες ἐν τοῖς πρώτοις κατὰ τὴν ἐθνεγερσίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸ αὐτῆς δὲν διέλειπον νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν μυρία ὅσα ὑφιστάμενοι, πάσχοντες καὶ ἀγωνιζόμενοι. Ὁ Ἰωσὴφ Κωνσταντουδάκης, ὁ καὶ Σήφκκας διά τε τὸ γιγάντειον αὐτοῦ σῶμα, τὴν φωνὴν καὶ τὸ ὅλον παράστημα ἐπικληθείς, ἐγεννήθη ἐν Μελιδονίῳ τῆς πλείστα ὑποστάσης καὶ ὑφισταμένης ἡρωϊκῆς ἐπαρχίας Ἀποκορώνου, ὁ οἶκος δ' αὐτοῦ εἵλκε τὴν καταγωγὴν ἐκ τῶν συνορευόντων Σφακίων. Πρωΐμως ἔκτακτον σχὼν ἀναδρομὴν καὶ αὔξησιν σώματος, ἐδείκνυε τάσεις ἀκαθέκτους καὶ ἀνεξαρτήτους. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἀποστολῆς τοῦ περιβοήτου Χατζῆ Ὀσμᾶν πασᾶ (1812) μέχρι τοῦ 1821, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἀνδρεῖος χριστιανός, ὤφειλε νὰ διατελῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τούρκου τινὸς ἰσχυροῦ, ἐφ' ᾧ διετέλει καὶ ὁ Σήφακας ὑπὸ τὴν προστασίαν ἀγᾶ τινος ἐκ Χανίων, μεθ' οὗ εἶχε συνεταιρικῶς (κοινάτον) 800 πρόβατα, τὰ ὁποῖα τὸ μὲν θέρος ἐποίμαινεν ἐπὶ τῶν Λευκῶν Ὀρέων, τὸν δὲ χειμῶνα μετέφερε καὶ παρῄτει ἐπὶ τῆς πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τῶν Χανίων κλινούσης νησίδος Θωδωροῦ, αὐτὸς δ' ἐπανερχόμενος εἰργάζετο ἐν τῷ ἐλαιοτριβείῳ τοῦ ἀγᾶ. Ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἐλαιοτριβείῳ συνεργάζετο καὶ τις αἰθίοψ ρωμαλέος, πρωτοπαλλήκαρον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τούρκων θεωρούμενος, διότι οὐδεὶς ἐρχόμενος εἰς χεῖρας μετ' αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ τὸν καταβάλῃ. Οὗτος πολλάκις προκαλέσας καὶ τὸν Σήφακαν εἰς πάλην ἠττήθη κατ' ἐπανάληψιν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐμελέτησε νὰ δολοφονήσῃ αὐτόν, τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐγίνωσκεν ὁ Σήφακας, διό καὶ μετά τινα χρόνον ἐρόνευσε τὸν αἰθίοπα ἀποπειραθέντα νὰ ἐκτελέσῃ αὐτόν, τότε δὲ κατέφυγεν εἰς τὰ Λευκὰ Ὄρη. Καὶ ὁ μὲν ἀγᾶς πεισθεὶς ὅτι ὁ Σήφακας ἦν ἐν τῷ διαείῳ αὐτοῦ, δὲν κατέσχε τὰ πρόβατα ἅπαντα, ἀλλ' ἔστειλεν εἰς τὸ χωρίον Μελιδόνι τὰ ἀναλογοῦντα εἰς τὸν φυγάδα 400 πρόβατα.

Ἐν τούτοις ὁ Σήφακας δὲν κατήρχετο, ἀλλὰ περιφερόμενος ἔνοπλος εἰς τὰς Μαδάρας καὶ εἰς Σφακία ἐπέπιπτεν ἐκεῖθεν καὶ προσέβαλλε τοὺς μᾶλλον θρασεῖς ἐκ τῶν ξενοκουλωτῶν γιαννιτσάρων. Οἱ ἰσχυρότεροι τότε τῶν περὶ ζ τοῦ Μελιδονίου χωρίων Πεμονίων τοῦρκοι, Κουρταγάδες καλούμενοι, ἐπεκαλέσθησαν τὴν συμμαχίαν τοῦ Σήφακα κατ' ἄλλου τινὸς ἰσχυροῦ τούρκου ἐκ Κάϊνας Ἀποκορώνου πυργοδεσπότου· τοῦτον ὁ Σήφακας, καταδυναστεύοντα τὰ πέριξ χωρία, ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τρεῖς ἄλλους ὁπλίτας οἰκείους ἐφόνευσεν, οὔτω δὲ θεωρηθεὶς τοῦ λοιποῦ ἀντάρτης (ἀσσὴς καὶ χαΐνης) κατεδιώκετο ἐπικηρυχθεὶς μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ κυβερνήτου Χατζῆ Ὀσμᾶν πασᾶ τῷ 1812.

Τούτου ἀφικομένου πρὸς περιστολὴν τῶν ἀνοικονομήτων τῆς Κρήτης γιαννιτσάρων, προσεκλήθησαν ἔξω τῶν Χανίων, ἐν τοῖς παρὰ τῷ μυχῷ τῆς Σούδας χωρίοις Τσικαλληρίοις καὶ Νεροκούρῳ, πάντες οἱ μὴ ἀντιτασσόμενοι εἰς τὸ τοῦ Σουλτάνου θέλημα καὶ πρόσταγμα Τοῦρκοι καὶ Χριστιανοί. Οἱ ὑπακούσαντες εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν ὑπερηκόντισαν τὰς δύο χιλιάδας, ὧν προθυμότεροι καὶ πλείονες οἱ Χριστιανοὶ καίπερ ἀτελῶς ὡπλισμένοι, ἄλλοι δ' ὅλως ἄοπλοι, ὅτε καὶ διέπρεψε τὸ πρῶτον ὁ ἐν Κάμποις Κυδωνίας οἶκος τῶν Μουτσάκιδων (τῶν ὕστερον Μυτσάκιδων). Τούτους ἀναλαβὼν ὁ Ὀσμάν, ἄγοντας καὶ πυροβολικὸν μετὰ διαφόρων μηχανημάτων καὶ σκηνῶν, εἰσέβαλε τὸ πρῶτον εἰς Ἀποκόρωναν καὶ κατεσκήνωσεν ἐν Στύλῳ ἐναντι τοῦ Νέου χωρίου, τὸ ὁποῖον κατεῖχον οἱ γιαννίτσαροι, ἀλλὰ κατέλιπον ἅμα ἔμαθον τὴν ἔλευσιν τοῦ πασσᾶ καὶ μετεστρατοπέδευσαν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Κάϊναν ὀχυροὺς πύργους αὐτῶν. Καὶ ἐν Ἀποκορώνῳ δὲ προσεκάλεσεν ὁ Ὀσμὰν ἐπισήμως τοὺς Τούρκους νὰ ταχθῶσι μετ' αὐτοῦ ὅσοι ἀνεγνώριζον τὸν Σουλτάνον κύριον καὶ συνεπῶς δὲν ἐτάσσοντο μὲ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ξεκουκουλώτους γιαννιτσάρους· ὡσαύτως δὲ προσεκάλεσε νὰ προτέλθωσι καὶ ἄλλοι χριστιανοί, ὅτε ὁ Σήφακας προσελθὼν ἀφοβῶς καὶ προθύμως μετὰ πολλῶν χριστιανῶν, μετέσχε τῆς κατὰ τῶν γιαννιτσάρων ἐκστρατείας ταύτης, ἡ ὁποία δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ πρώτη κατ' αὐτῶν ἐπίσημος ἐπιχείρησις τῆς Πύλης μέχρι τοῦ 1826, ὅτε τὸ φρικτὸν τοῦτο στρατιωτικὸν σῶμα τέλεον ἐν Κωνσταντινουπόλει κατηργήθη.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν δὲ ἐν τῷ τμήματι Χανίων τῶν πλείστων ξεκουκουλώτων καὶ τὴν πρὸς ὥραν περιστολὴν τῶν ἄλλων ὁ Σήφακας προβλέπων ὅτι θέλουσιν ἐπανέλθει οἱ πρότερον δεινοὶ χρόνοι, ὡς καὶ ἐγένετο, διότι ὁ Ὀσμὰν ἀνεκλήθη πρὶν περάνῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, ὁ Σήφακας ἐξηκολούθησε διάγων τὸν πρότερον βίον. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ πρόμνησθέντες Κουρταγάδες μετέβησαν ἐκ Πεμονίων εἰς Μελιδόνιον, ὅπως ἐκλέξωσι θέσιν καὶ οἰκοδομήσωσιν οἰκίαν, ποιήσωσι δ' ἐκποδὼν τὸν ὁσημέραι καθιστάμενον ἐπιφοβώτερον τοῦτον ἁρματωλόν. Ἀλλὰ τούτους, αἴφνης ἐπιπεσών, δὲν ἐφόνευσε μὲν ὁ Σήφακας, κατεκρήμνισε δ' ἐκ τῆς οἰκοδομῆς· καὶ ὁ μὲν αὐτῶν ἔθραυσε τὴν χεῖρα, ὁ δὲ τὸν πόδα, ἐκδιωχθέντες ἐκεῖθεν κακῶς ἔχοντες καὶ παραιτηθέντες τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ νὰ ἐπικαθίσωσι καὶ ἐν Μελιδονίῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ οὐδέποτε Τοῦρκοι κατῴκησαν. Μετά τινα δὲ καιρὸν οἱ Σεραϊλίδες ἰσχυροὶ ὀθωμανοὶ κάτοικοι Νέου Χωρίου Ἀποκορώνου συγγενεῖς τοῦ ἐν Κάϊνᾳ φονευθέντος, καθὰ ἀνωτέρω εἴρηται, ὑπὸ τοῦ Σήφακα γιαννιτσάρου, ἐπυροβόλησαν ἄνωθεν τοῦ χωρίου τὸν Νικόλαον Κωνσταντουδάκην ἢ Πατερούλιον ἀδελφὸν τοῦ Σήφακα. Τοῦτο μαθὼν αὐτὸς παρέλαβε τὸν ἀδελφόν του καὶ δύο πρωτεξαδέλφους, τὸν Ν. Καντζιλιέρην καὶ Ἰ. Μανουσοσήφην, καὶ κατελθόντες εἰς θέσιν Γαλαναίς, ἔνθα ἦν τὸ ποιμνιοστάσιον τῶν τριῶν Σεραϊλίδων, τοὺς μὲν δύο τούτων ἐφόνευσαν, τὸν δὲ τρίτον, παῖδα ἀνήλικα ὄντα, μετὰ 200 προβάτων ἀπήγαγον εἰς τὰ Λευκὰ Ὄρη, μετά τινας δ' ἡμέρας ἀφῆκαν τὸν παῖδα ἐλεύθερον, ὁ ὁποῖος μετέβη ἔκτοτε εἰς Χανία. Ἐν ἔτει 1818 ἐδέησε νὰ μεταβῇ ὁ Ν. Καντσιλιέρης εἰς τὴν πόλιν ὡς ἄγνωστος, ἀλλ' ἀνεγνωρίσθη τυχαίως ὑπὸ τοῦ ἀπελευθερωθέντος μικροῦ Σεραϊλῆ καὶ πάραυτα συλληφθεὶς ἀπηγχονίσθη εἰς τὸν κατὰ τὴν πύλην τοῦ φρουρίου πλάτανον, εὑρεθείσης ἐπ' αὐτοῦ καὶ μιᾶς πιστόλας κατασκευῆς γαλλικῆς, ἀφαιρεθείσης δὲ κατὰ τὸν φόνον τῶν ἑτέρων δύο Σεραϊλίδων. Ὅθεν ἐκδικούμενος τὸν πρωτεξάδελφόν του ὁ Σήφακας ἐφόνευσε μετά τινα χρόνον ἄλλον ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Σραϊλίδων, περίπυστον ἐπί τε ταῖς κατὰ τῶν χριστιανῶν θηριωδίαις καὶ τῇ ἀνδρείᾳ του ἐν τῷ χωρίῳ Ἀποκορώνων Πρόβαλμα, συμπράττοντος καὶ ὁδηγοῦντος τοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου γενναίου Παπαδαναγνώστου.

Οὕτω διῆγε τοῦ λοιποῦ ὁ Σήφακας περιτρέχων τὰς Μαδάρας καὶ περιστέλλων καθ' ὅσον ἐδύνατο διὰ τῶν αἰφνιδίων αὐτοῦ ἐπιπτώσεων τὰς ἀχαλινώτους ὅλως συμμορίας τῶν ξεκουκουλώτων γιαννιτσάρων μέχρι τῆς ἐκλάμψεως τῶν πρώτων σπινθήρων τῆς ἑλληνοσωτηρίου ἐπαναστάσεως. Κατ' αὐτὴν ἀνεγνωρίσθη ἐν τῇ τὰ μάλα εὐάνδρῳ ἐπαρχίᾳ τοῦ Ἀποκορώνου, ἥτις κρατεῖ τῶν πρὸς τὰ Σφακία προσόδων, ἀρχηγὸς γενικὸς χαίρων ἤδη φήμην παγχρήτιον. Συνετέλεσε δ' ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὴν διάδοσιν καὶ ὑποστήριξιν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ δὴ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ἐν Κρήτῃ, τῆς ὁποίας οἱ Τοῦρκοι ἐνέπνεον φόβον καὶ τρόμον πανταχοῦ. Τόσον δὲ δέος ἐνέπνεεν ἡ μεγάλη καὶ παταγώδης φωνὴ τοῦ Σήφακα, ὥστε μόνον δι' αὐτῆς ἔτρεπεν εἰς φυγὴν ὡς ἀγέλας τοὺς γιαννιτσάρους καὶ συνήλαυνε καὶ ἐνέκλειεν αὐτοὺς εἰς Χανία ἀκουόμενος ἐκεῖ ἀπὸ τῶν μυχῶν τοῦ κόλπου τῆς Σούδας, ἀπὸ Τσι-

* Ἴδε καὶ φύλλα 8, 15 καὶ 18 ἐ. ἔ.

καλαριῶν καὶ Νεροκούρου. Ὁ μακαρίτης Χ. Ζωμβρακάκης παρακολουθῶν αὐτὸν παιδίον τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως, ἔλεγεν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἦτο ἀνύποιστος ἀληθῶς καὶ φοβερός, καὶ δὴ ἐκ μάχης ἐπανερχόμενος καὶ ἐκ τῆς πυριτιδος πάμμελας τὴν ὄψιν ὤν· ἦτο ἀκατάσχετος καὶ ἄναπτος τὰς χεῖρας, ὁμηρικὸς αὐτόχρημα τελαμώνειος Αἴας, ἔκπληξιν δὲ καὶ θαυμασμὸν ἐποίει, ὁσάκις ὀρχούμενος τὴν ἐνόπλιον καὶ θοῦριν πυρρίχην ἔφερεν ὑπὸ μάλης ὡς σκεῦος πολεμικὸν καὶ ἐπὶ ὥραν ὑπεβάσταζεν ἄλλον ἄνδρα οὐκ εὐκαταφρόνητον τὸν ὄγκον. Ἀτυχὼς λίαν πρὸς μεγάλην καὶ δυσεπανόρθωτον τοῦ ἀγῶνος ζημίαν νοσήσας ὁ ἀθλητικὸς ἥρως τὸ τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως, ἀπεβίωσεν ἐν Ἐννέα Χωρίοις, ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ τῶν θριάμβων του, ἐνῷ ἐπολέμει κατὰ τῶν τρομερῶν Σελινιωτῶν Ὀθωμανῶν περὶ Σέλινον καὶ Κίσαμον. Τούτου ἀδελφὸς εἶνε ὁ ἔτι ζῶν ἀξιωματικὸς τῆς Β. φάλαγγος γηραιὸς καὶ γενναῖος ἀγωνιστὴς Ἀντώνιος, λείψανον τοῦ μεγάλου ἀγῶνος σεβαστόν, ἀλλ' ἔτι σφριγῶν καὶ πάλλων σφοδρῶς τὴν καρδίαν ὑπὲρ τῶν δεινῶν τῆς μεγαλομάρτυρος πατρίδος του. Ἐν προσεχεῖ δὲ διατριβῇ θέλομεν πειραθῆ νὰ σκιαγραφήσωμεν τὰ κατὰ τοὺς ἑταίρους τοῦ Σήφακα μεγαλωνύμους ἐν Κρήτῃ ἀδελφοὺς Χαλίδας.

Β. Ψιλάκης

Η ΚΟΜΜΑΓΗΝΗ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ

ὑπὸ THÉODORE REINACH

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Γ'

Ἄχρι τοῦδε συνεφώνουν πληρέστατα μετὰ τῶν κ. κ. Humann καὶ Puchstein, ἀλλ' ἤδη ἀναγκάζομαι νὰ τραπῶ ἑτέραν ὁδόν, ἀντιπαλαίων αὐτοῖς διὰ τῶν ἰδίων ὅπλων, διὰ τῆς ὕλης ἣν παρέσχον ἡμῖν.

Εἴδομεν ὅτι ἡ στήλη Ἀρσάμου τοῦ Β' κατεῖχε τὴν δεκάτην τάξιν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν προγονικῶν εἰκόνων τοῦ ἀνατολικοῦ ἀνδήρου τῆς Νεμρουδ-δάγ. Ἐν δὲ τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ ἀπαντᾷ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ Μιθριδάτου Καλλινίκου, πατρὸς τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Α', τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸ μνημεῖον. Λοιπὸν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἡγεμόνων ὑπάρχει χάσμα τριῶν γενεῶν. Πῶς θὰ συμπληρωθῇ τοῦτο; Ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 11 στήλης οὐδὲν ἀπολύτως σώζεται· ἐπὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 12 στήλης ἀναγινώσκονται ἔτι αἱ λέξεις ΑΙΟΝ· τέλος ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 13 δὲν ἀπομένει εἰμὴ ἡ ἀμετάβλητος ἐπιγραφή: «Βασιλεὺς Ἀντίοχος, κτλ.» ἐξ ἧς οὐδὲν μανθάνομεν[1]. Οἱ κ.κ. Humann καὶ Puchstein οὐδεμίαν προέτεινον ἑρμηνείαν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 11 στήλην, τὴν δὲ σοφὴν αὐτῶν ἐπιφύλαξιν ἀκολουθῶ καὶ ἐγώ. Ὡς πρὸς τὴν στήλην 12 προτείνουσι τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως Σάμου, γνωστοῦ καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν,—τὰ δὲ γράμματα ΑΙΟΝ εἶνε ἴσως λείψανα τοῦ ἐπιθέτου *δίκΑΙΟΝ*, ὅπερ γνωρίζομεν ὅτι ἔφερεν ὁ Σάμος·—ὡς πρὸς τὴν 13, τὸ τῆς βασιλίσσης Ἰσιάδος, τῆς ὑποτιθεμένης γυναικὸς αὐτοῦ. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη φαίνεται μοι ὅλως ἀπαράδεκτος, διότι ἀφ' ἑνὸς βλέπομεν ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν ἐπιγραφῶν ὅτι ἡ ἀνατολικὴ τοῦ τύμβου πρόσοψις δὲν περιελάμβανεν εἰμὴ τὰς εἰκόνας τῶν *πρὸς πατρὸς* καὶ *ἀρρένων* τοῦ ἀφιερώσαντος προγόνων· τῆς τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἐκ γυναικῶν προγόνων οὔσης ἀλλαχοῦ, ἐπὶ τῆς δευτέρας βάσεως τοῦ μεσημβρινοῦ ἀνδήρου, ἐν ᾗ πραγματικῶς ἀπαντᾷ[1] ἐπιγραφή τις πρὸς τιμὴν τῆς βασιλίσσης Ἰσιάδος Φιλοστόργου. Ὅθεν ἡ ὑπ' ἀρ. 13 στήλη τοῦ ἀνατολικοῦ ἀνδήρου δὲν δύναται νὰ εἶνε ἀφιερωμένη τῇ αὐτῇ ἡγεμονίδι, ἥτις ἄλλως τε οὐδαμῶς εἶνε ἀποδεδειγμένον ὅτι ἦτο σύζυγος τοῦ Σάμου[2].

Ἡ ὑπ' ἀρ. 13 στήλη ἀνήκει αὐτῷ τῷ Σάμῳ, πατρὶ καὶ ἀμέσῳ προκατόχῳ Μιθριθάτου τοῦ Καλλινίκου. Τότε ὅμως δὲν εἶνε δυνατή, ὡς λέγουσι καὶ οἱ κ.κ. Humann καὶ Puchstein, ἡ ἀπόδοσις τῆς 12 στήλης τῷ ἡγεμόνι τούτῳ πράγματι δὲ οἱ σοφοὶ οὗτοι ἀναγκάζονται ν' ἀναγνωρίσωσιν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ στήλῃ ταύτῃ χῶρος ὅπως ἀναγραφῶσι τὰ ἐπίθετα τοῦ Σάμου, δι' ὧν ἐκήρυττον αὐτὸν ΘΕΟΣΕΒΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΝ.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅλως ἀλλοία καὶ πολὺ σπουδαιοτέρα. Τὰ γράμματα ΑΙΟΝ τὰ ἐξ εὐτυχοῦς συγκυρίας διατηρηθέντα ἐπὶ τῆς στήλης, δὲν δύνανται νὰ εἶνε ἢ ἡ κατάληξις τοῦ κυρίου ὀνόματος *ΠτολεμΑΙΟΝ*, παρέχουσι δι' ἡμῖν οὕτω τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τοῦ Σάμου, μὴ ὄντος ἄλλως ἀγνώστου. Ἀπόσπασμά τι νεωστὶ ἀνακαλυφθὲν τοῦ Διοδώρου,[3] γνωρίζει ἡμῖν ὅτι ἀτῆς Κομμαγηνῆς ἐπιστάτης Πτολεμαῖος, ἔτι μὴν καὶ πρότερον καταφρονήσας τῶν Συριακῶν βασιλέων, ἀποστάτης ἐγένετο, καὶ διὰ τοὺς ἰδίους ἐκείνων περιεσπασμένων, ἀδεῶς τῆς χώρας ἐδυνάστευσε, μάλιστα πιστεύων ταῖς τῶν τόπων ὀχυρότησιν· καὶ οὐ καρπούμενος τῇ πλεονεξίᾳ ταύτῃ, συναγὼν δύναμιν ἐνέβαλεν εἰς τὴν καλουμένην Μελιτηνήν, οὖσαν τῆς Καππαδοκίας καὶ τεταγμένην ὑπὸ Ἀριαράθην, καὶ τοὺς εὐθέτους προκατέβαλε τόπους. Στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυνάμεως Ἀριαράθου, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν». Ἡ θέσις τοῦ χωρίου τούτου, προηγουμένου ἀμέσως συμβάντος τινος τοῦ ἔτους 161, ἄγει ἡμᾶς περὶ τὸ ἔτος 162 ἢ 163, ἤτοι ἐν χρόνοις, καθ' οὓς ἀφ' ἑνὸς ἡ Συρία εἶχεν ἐξασθενήσῃ ἕνεκα τοῦ συγχρόνου θανάτου Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς (164), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Καππαδοκία ἀνέκυπτεν ὑπὸ νέον ἰσχυρὸν καὶ δραστήριον βασιλέα, τὸν Ἀριαράθην Πτολεμαῖον. Ὅθεν ὁ σατράπης-βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ μάτην ζητήσας νὰ καταλάβῃ τὴν Μελιτηνήν, ἦτο ὁ ἀληθὴς ἱδρυτὴς τῆς ἀνεξαρτήτου δυναστείας τῆς Κομμαγηνῆς, οὐδαμῶς δὲ διστάζομεν ν' ἀναγνωρίσωμεν ἐν αὐτῷ τὸν πατέρα τοῦ Σάμου καὶ τὸν πάππον τοῦ Μιθριδάτου Καλλινίκου.

Ἡ εἰκασία αὕτη βεβαιοῦται ἐξ ἑτέρας ἐπιγραφῆς ὡσαύτως ἀνακαλυφθείσης ὑπὸ τῶν κ. κ. Humann καὶ Puchstein καὶ κακῶς ὡσαύτως ὑπ' αὐτῶν συμπληρωθείσης[1], δηλαδὴ τῆς λίαν ἐξηλειαμένης ἀφιερώσεως τῆς συνοδευούσης ἀνάγλυφόν τι ἱδρυθὲν ἐν Γεργὲρ (Ἀρσαμείᾳ) ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Α' πρὸς τιμὴν τοῦ πάππου αὐτοῦ Σάμου. Αἱ δύο σπουδαιότατα γραμμαὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἔχουσιν οὕτως:

βασιλεα [α ΜΟΝΘΕ«ΕΒΗΔΙΚΑΙΟΝΤΟΝΕ×
βασιλεω [ ]ο ‖ ΜΑΡΦΥΤΟ«ΑΥΤΟΥΠΑΠΠΟΝ

Ἐν ᾗ δευτέρᾳ γραμμῇ οἱ γερμανοὶ ἐκδόται συνεπλήρωσαν (ἐπιφυλακτικῶς ἄλλως) ΜιΘραΔΑΤΟΥ· ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα τοῦτο διαψεύδεται ὑπὸ τῶν ὑπαρχόντων ἰχνῶν τῶν χαρακτήρων. Πράγματι τὸ ἐν τῇ τρίτῃ θέσει Ο φαίνεται οὐχ ἧττον τοῦ ἐν τῇ ἕκτῃ Μ ἀσφαλές. Ἐξ ἄλλου, ὁ ὄγδοος καὶ ἔνατος χαρακτήρ, οὓς ἀνέγνωσαν ΡΦ, εἶνε προφανῶς ἐσφαλμένη ἀνάγνωσις ἀντὶ ΙΟ, ὀφειλομένη εἰς τὰς σχισμὰς τοῦ λιθου· ἐκ τούτου ἕπεται ὅτι τὸ ἠκρωτηριασμένον ὄνομα πρέπει νὰ διορθωθῇ, μετὰ πιθανότητος σχεδὸν βεβαίας, (ΠΤ)Ο(λε)ΜΑΙΟΥ, οὕτω δὲ καὶ ἐκ δευτέρου ἐπιβεβαιοῦται ἡ εἰκασία ἡμῶν, ὅτι πατὴρ τοῦ Σάμου εἶνε ὁ σατράπης Πτολεμαῖος τοῦ Διοδώρου.

Δ'

Ἀπὸ τοῦ βασιλέως Σάμου, ἡ ἱστορία τῆς δυναστείας τῆς Κομμαγηνῆς ἐρείδεται ἐπὶ στερεωτέρου ἐδάφους, διερευνηθέντος ἤδη ὑπὸ τῶν κ. κ. Mommsen καὶ Babelon. Ἀρκοῦμαι λοιπὸν εἰς συνοπτικὴν τῶν γνωστῶν γεγονότων ἀνακεφαλαίωσιν, τῇ προσθήκῃ νέων τινων λεπτομερειῶν προερχομένων ἐκ τῶν μνημείων τῆς Κομμαγηνῆς καὶ τῶν νομισμάτων.

Ὁ βασιλεὺς Σάμος (καὶ οὐχὶ Σάμης) οὗ τὸ ἀληθὲς ὄνομα ἐγνώσθη ἡμῖν ὑπὸ τῆς γνωστῆς ἤδη ἐπιγραφῆς τοῦ Γεργέρ, ἦτο πρὸ πολλοῦ γνωστὸς ἐκ τῶν νομισμάτων αὐτοῦ, ἐν οἷς εἰκονίζεται φέρων, ὁτὲ μὲν τὴν ἀρμενικὴν τιάραν, ὁτὲ δὲ ἀκτινοειδὲς διάδημα[2]. Οἱ τύποι τῶν νομισμάτων τούτων ὀρθῶς ἀναγράφουσι τὸν χρόνον τῆς βασιλειας αὐτοῦ περὶ τοὺς χρόνους Ἀντιόχου τοῦ Διονύσου (145

1 Humann καὶ Puchstein, σ. 286 καὶ ἑφεξ.

1 Humann καὶ Puchstein, σ. 313, ἀρ. 16.

2 Οἱ κκ. Humann καὶ Puchstein πρὸς βεβαίωσιν τοῦ γεγονότος τούτου στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιταφίου στήλης τῆς Ἰσιάδος ἐν Καρακοῦς (ἔνθ. ἀν. σ. 224) ἀνεγερθείσης κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς «βασιλέως μεγάλου Μιθριδάτου». Οἱ Γερμανοὶ ἐκδόται διαβλέπουσιν ἐν τῷ Μιθριδάτῃ τούτῳ τὸν πατέρα τοῦ Ἀντιόχου Α', Μιθριδάτην Καλλίνικον. Ἀλλ' ἡ παράλειψις τοῦ ἐπιθέτου θὰ ὑπενοεῖτο, ὁ δὲ τίτλος «μέγας βασιλεὺς» δὲν φαίνεται γενόμενος ἀσπαστὸς ὑπὸ τῆς Κομμαγηνῆς δυναστείας εἰμὴ ἀπὸ Ἀντιόχου τοῦ Α'. Πιθανώτατα λοιπὸν ὁ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς Καρακοῦς Μιθριδάτης δὲν εἶνε ὁ πατήρ, ἀλλ' ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Ἀντιόχου (Πλουτ. Ἀντών. 61). Τοῦτο φαίνεται βεβαιοῦν τὸ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ἀντιοχίδος ἐνταφιασθείσης εἰς ὃν καὶ ἡ Ἰσιὰς τάφον ὡς καὶ τὸ ἐπίθετον Φιλόστοργος, ληφθὲν ἔκ τινος συγχρόνου βασιλίσσης τῆς Καππαδοκίας, τῆς Ἀθηναΐδος (C. I. A. III, 1, ἀρ. 541—3). Ἡ Ἰσιὰς ἦτο ἴσως ἡ ἀδελφὴ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἐξ οὗ καὶ ἡ τιμητικὴ αὐτῆς θέσις ἐν Νεμρουὶδ-δάγ.

3 Διόδωρος, ἀπ. περὶ ἐπιβ. (Müller, frag. hist. graec. XII, σ. XI).

1 Humann καὶ Puchstein, σ. 356.

2 Babelon, ἔνθ. ἀν. σ CCVIII καὶ 217. Τὸ πρωτότυπον μὲ τὴν τιάραν εἶνε ἐν Βιέννῃ.

—142) καὶ Ἀλεξάνδρου Ζήβινα τοῦ ἐκ Συρίας (128—123).

Ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτοῦ, Μιθριδάτης Καλλίνικος γνωστὸς ὡσαύτως ἔκ τε τῶν ἐπιγραφῶν[1] καὶ τῶν νομισμάτων[2], ἐνυμφεύθη τὴν Λαοδίκην θεὰν Φιλαδέλφου, θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας Ἀντιόχου Η' τοῦ Γρυποῦ. Ἐκ τοῦ γάμου τούτου τοῦ στηρίξαντος τὴν δυναστείαν, ἐγεννήθη ὁ Ἀντίοχος Α' τῆς Κομμαγηνῆς, ὁ πρῶτος ὑπὸ τῶν ἱσορικῶν μνημονευόμενος βασιλεύς· ἤδη κατανοοῦμεν διατὶ ὅλη σειρὰ τῶν Σελευκιδῶν εἰκονίζεται μεταξὺ τῶν προγονικῶν εἰκόνων τῆς Νεμροὺδ-δάγ[3], διατὶ ὁ Σέλευκος Νικάτωρ εἰκονίζεται ἐπὶ τοῦ μνημείου τοῦ Φιλοπάππου· διατὶ τέλος ἡ ἄγκυρα τῶν Σελευκιδῶν φαίνεται ὡς οἰκόσημον ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ τελευταίου βασιλέως τῆς Κομμαγηνῆς.

Ὑπάρχουσι λόγοι νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Ἀντίοχος δὲν διεδέχθη ἀμέσως τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἀληθῶς, ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἀνδήρου τῆς Νεμροὺδ-δάγ, ἐν τῇ συνεχείᾳ δευτέρας σειρᾶς ἀγαλμάτων ἀφιερωμένων εἰς τοὺς ἐκ πατρὸς προγόνους Ἀντιόχου τοῦ Α' καὶ ὧν πλεῖστοι φαίνονται ἐπαναλαμβανόμενοι καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἀνδήρου, ἀπαντᾷ ἡ ἑξῆς ἀφιέρωσις:

Βασιλεὺς μέγας Ἀντίοχος κτλ.

. . . . . .

βασιλ[έα Μι]θριδάτην
[φιλέλληνα] καὶ φιλορώ-
[μαιον ὑπὲρ ;] τιμῆς καὶ
[εὐνοίας τ]ῆς πρὸς
[ἑαυτόν].

Ὁ οὕτω τιμώμενος βασιλεὺς εἶνε προγενέστερος Ἀντιόχου τοῦ Α', ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον *Φιλορώμαιος* (φερόμενον τὸ πρῶτον ὑπὸ Ἀριοβαρζάνου τοῦ Α' τῆς Καππαδοκίας) δεικνύει ὅπως δήποτε χρονολογίαν σχετικῶς σύγχρονον. Τῶν ἀμέσων προγόνων τοῦ ἡμετέρου Ἀντιόχου ὄντων γνωστῶν, δὲν ὑπολείπεται εἰμὴ ν' ἀναγνωρίσωμεν ἐν τῷ *Μιθριδάτῃ φιλέλληνι φιλορωμαίῳ* υἱόν τινα πρωτότοκον τοῦ Μιθριδάτου Καλλινίκου, ἀποθανόντα ἄκληρον. Τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ θέσωμεν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Α' αἰῶνος, τὸ δ' ἐπίθετον *Φιλορώμαιος* θὰ ἔλαβε μιμούμενος τὸν γείτονα αὐτοῦ Ἀριοβαρζάνην, ἴσως κατὰ τὴν λαμπρὰν ἐν ἔτει 92 π. Χ. ἐκστρατείαν τοῦ Σύλλα, καθ' ἣν τὰ ρωμαϊκὰ στρατεύματα ἀρίκοντο κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Εὐφράτου. Τέλος ἀποδοτέον, νομίζομεν, τῷ ἡγεμόνι τούτῳ χαλκοῦν τι νόμισμα τῆς νομισματικῆς συλλογῆς τοῦ Βερολίνου, περὶ οὗ συχνάκις καὶ ἀνεπιτυχῶς ἐπραγματεύθησαν οἱ νομισματογνώμονες[1]. Ἐπ' αὐτοῦ εἰκονίζεται ἡγεμὼν ἀγένειος φέρων τιάραν ὁμοίαν τῇ τοῦ Σάμου καὶ Μιθριδάτου Καλλινίκου· ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθεν ὄψεως ρόπαλον καὶ ἡ ἀτελὴς ἐπιγραφὴ ΒΑΣΙΛΕ(ως) ΜΙΘΡΙΔ(ατου) ΦΙΛΟ... ἣν δύναταί τις νὰ συμπληρώσῃ οὕτω: ΦΙΛΟ (ρωμαίου). Ὁ τύπος ΜΙΘΡΙΔΑΤΟΥ, μοναδικὸς ἐν τῇ νομισματικῇ, δεικνύει χρόνον σχετικῶς μεταγενέστερον. Τὸ ρόπαλον εἶνε ἡρακλειον ἔμβλημα, προσῆκον χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ Ἡρακλῆς Ἄρης, ὑπὸ τὸ περσικὸν ὄνομα Ἀρτάγνης, ἦτο τὸ ὑποκείμενον ἰδίας λατρείας[2].

Ὁ Ἀντίοχος Α', υἱὸς Μιθριδάτου τοῦ Καλλινίκου, γεννηθεὶς κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μαρτυρίαν, τῇ 16ῃ τοῦ μηνὸς Αὐδυναίου[3], ἀνῆλθε τὸν θρόνον τῇ 10ῃ Λώου ἔτους ἄλλως ἀγνώστου, ἀλλὰ προγενεστέρου τοῦ 69. Ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν αὐτοῦ λαμβάνει τὰ πομπῶδη ὀνόματα Θεὸς Δίκαιος Ἐπιφανὴς φιλορώμαιος φιλέλλην· ἐπὶ τῶν νομισμάτων[4] αὐτοῦ οὐδὲν ἀπαντᾷ ἐπίθετον. Ἡ εἰκὼν τοῦ βασιλέως τούτου διεσώθη ἡμῖν πλειστάκις ἐν τῷ τύμβῳ τῆς Νεμροὺδ-δάγ, εἴτε μόνου, εἴτε σὺν τῷ ἀγάλματι θεότητός τινος. Ἡ μᾶλλον ἴσως σπουδαιοτέρα τῶν εἰκόνων τούτων εἶνε ἡ ἐν τῷ πίν. 38 τῶν κ.κ. Humann καὶ Puchstein ἀπαντῶσα, ἐν ᾗ παρίστανται ὁ Ἀντίοχος καὶ ὁ Ἀπόλλων Μίθρας συμπράττοντες. Τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶνε σπουδαῖον ὡς μία τῶν ἀρχαιοτάτων ἐπιταφίων ἀπεικονίσεων τοῦ Μίθρα τῶν μέχρις ἡμῶν διασωθεισῶν. Ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ κόμμωσις τοῦ βασιλέως ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τούτου παριστῶσιν ἐκπληκτικὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν νομισμάτων εἰκόνα αὐτοῦ, ἀναλογίαν ἀρκοῦσαν ν' ἀπομακρύνῃ τὴν εἰκασίαν τὴν ἀποδίδουσαν τὴν ἀνέγερσιν τοῦ τύμβου τῷ Ἀντιόχῳ Δ'. Ἀξιοπαρατήρητος μάλιστα εἶνε ἡ ὁμοιότης τῶν δύο τιαρῶν, ἀντιγραφεισῶν ἄλλως ἀπὸ τῆς τοῦ Τιγράνου, διαφερουσα μόνον, καθ' ὅτι ἐπὶ τῆς στηλης ἡ τιάρα κοσμεῖται διὰ λέοντος, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ νομίσματος δι' ἀστέρος· ἀλλ' ὁ λέων ἀπαντᾷ ἐπὶ τοῦ ὄπισθεν τύπου. Ἄλλοτε εἰκονίζετο δι' αὐτοῦ τὸ ἔμβλημα τῆς πόλεως Σαμόσατα, πρωτευούσης τοῦ βασιλείου τῆς Κομμαγηνῆς· ἤδη ὅμως ἔκ τινος ἀναγλύφου τῆς Νεμροὺδ-δάγ, εἰκονιζούσης τὸ ὡροσκόπιον τοῦ Ἀντιόχου (εἰκ. 40 τῶν Humann καὶ Puchstein) μανθάνομεν ὅτι ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἐγεννήθη ὑπὸ τὸ ζῴδιον τοῦ Λέοντος, ἐξ οὗ καὶ ἡ παραδοχὴ τοῦ ζῴου τούτου ὡς νομισματικοῦ τύπου. Διὰ παρομοίαν ἴσως αἰτίαν καὶ ὁ ἀπόγονος αὐτοῦ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφάνης παρεδέξατο τὸ σύμβολον τοῦ Σκορπίου ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτοῦ[1], ἕτερός τις δὲ Μιθριδάτης τὸ τοῦ Ταύρου.

Ὁ Ἀντίοχος Α', ἐναλλὰξ ὑποτελὴς τοῦ Τιγράνου καὶ τῶν Ρωμαίων, μνημονεύεται τελευταῖον ἐν ἔτει 38 π. Χ. Ἐν ἔτει 39, κατὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ ναυμαχίαν, ἕτερος βασιλεὺς Μιθριδάτης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀναμφιβόλως, παρίσταται ἐν τοῖς συμμάχοις τοῦ Ἀντωνίου[2]. Μεταξὺ τῆς χρονολογίας ταύτης καὶ τοῦ ἔτους 20, τὰ χρονικὰ τῆς Κομμαγηνῆς παρουσιάζουσι χάσμά τι, ἢ μᾶλλον ἀσάφειάν τινα, ἣν κακῶς διαφωτίζουσι δύο χωρία λακωνικὰ καὶ πιθανῶς παραπεποιημένα τοῦ Δίωνος Κασσίου[3]· διαβλέπει τις ταχεῖαν διαδοχὴν δύο ἢ τριῶν δυναστειῶν, ἀντιζηλίας, ἀδελφοκτονίας, δολοφονίας, ἀλλὰ δὲν δύναται ν' ἀναγνωρίσῃ σαφῶς οὔτε τὰ ὀνόματα, οὔτε τοὺς μεταξὺ τῶν βασιλέων συγγενικοὺς δεσμούς[4].

Ἐν ἔτει 20 π. Χ. ὁ Αὔγουστος ἀναβιβάζει ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Κομμαγηνῆς, ἡγεμόνα τινὰ ἀνήλικον ἔτι, Μιθριθάτην, τρίτον ἢ τέταρτον τοῦ ὀνόματος τούτου[5], ὃν διεδέξατο ὁ υἱὸς αὐτοῦ (ἢ ἀδελφὸς) Ἀντίοχος Γ'. Θανόντος τοῦ τελευταίου τούτου (17 μ. Χ), ὁ Τιβέριος κατέστησε τὴν Κομμαγηνὴν ἐπαρχίαν[6], ἀλλ' ἐν ἔτει 38 ὁ διάδοχος αὐτοῦ Καλλιγούλας ἐπαναφέρει τὸ σύστημα τῶν ὑποτελῶν βασιλειῶν, καὶ ἀποδίδει τὴν Κομμαγηνὴν τῷ ἐν ἀκολασίαις ἑταίρῳ αὐτοῦ Ἀντιόχῳ Δ', υἱῷ τοῦ τελευταίου βασιλέως[7] ἀποδώσας μάλιστα αὐτῷ

1 Le Bas Waddington, III, 2, ἀρ. 136 d ("Εφεσος): [ὁ δῆμος] βασιλέα Ἀντίοχον Θεὸν Δίκαιον Ἐπιφανῆ Φιλορώμαιον καὶ Φιλέλληνα, τὸν ἐκ βασιλέως Μιθριδάτου Καλλινίκου καὶ βασιλίσσης Λαοδίκης Θεᾶς Φιλαδέλφου τῆς ἐγ βασιλέως Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς Φιλομήτορος Καλλινίκου (=Γρυπός. Βλ· Bull. corr hell. VII, 346 καὶ VIII, 105).—C.I.A. III, 554: [ὁ δῆμ]ος [βασιλέα] Ἀντίοχον [βασιλέ]ως Μιθριδάτου [υἱὸν ἀρ]ετῆς ἕνεκα.

2 Babelon, ἔνθ. ἀν. σ. CCIX καὶ σ. 217.

3 Humann καὶ Puchstein, 310 Ἀντίοχος Θεός, Δημήτριος Νικάτωρ, Ἀντίοχος Γρυπὸς καὶ φυσικώτατα ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος.

1. Visconti, II, 225 (εἰκ. XLV, 5)· Langlois, Numismatique de l'Armenie, σ.20 (εἰκ. I,11). Blau, Zeitschrift für Numismatik, VII (1880), 37. Ὁ Visconti προτείνει ΦΙΛ(ομήτορος), ὁ Langlois ΦΙΛ(ελληνου sic) ὁ Blau ΦΙΛ(οπάτορος). Ἀνακριβῶς εἶνε, ὡς γράφει ὁ κ. Babelon (σ. CCXII). ὅτι ὁ Blau ἐπανώρθωσε τὴν ἐπιγραφήν, ἐνῷ κατ' εἰκασίαν μόνον συνεπλήρωσεν. Ἄλλως ἡ ὑπὸ τοῦ Blau προτεινομένη συμπλήρωσις εἶνε οὔτως ἀπίθανος, ὥστε δὲν δεῖται ἀμφισβητήσεως.

2. Βλ. τὴν μεγάλην ἐπιγραφὴν τῆς Νεμροὺδ-δάγ, II, α.στίχ. 11—12 (Humann καὶ Puchstein, σ.273).

3. Ὅμ. II, 6. στίχ. 13 καὶ ἐφ. (σ. 274). Οἱ κ. κ. Humann καὶ Puchstein πειρῶνται νὰ ὁρίσωσι τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀντιόχου ἐν ἔτει 97, ἐξ ὑπολογισμῶν ληφθέντων ἐκ τοῦ ὡροσκοπίου αὐτοῦ, οἵτινες φαίνονταί μοι ὀλίγον πειστικοί.

4. Babelon, ἔνθ. ἀν. σ. CCXII καὶ 218.

1. Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον, τετράβιβλ. Β', 3, ὁ σκορπίος εἶνε τὸ ζῳδιακὸν σημεῖον τῆς Κομμαγηνῆς.

2. Πλουτάρχου Ἀντώνιος, 61. Τὸ μοναδικὸν νόμισμα τῆς συλλογῆς τοῦ Βερολίνου (Δεξιόθεν: προτομὴ τιαροφόρου Ἀντιόχου. ΑΝΤΙΟΧΟΥ. Ὄπισθεν: Ταῦρος σκιρτῶν: ΜΙ(;)ΘΡΑΔΑΤΟΥ(;) φαίνεται κοπὲν ὁμοῦ ὑπὸ Ἀντιόχου Α' καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μετέχοντος τοῦ θρόνου. Τὸ χαλκοῦν τοῦτο νόμισμα, ὅμοιον πρὸς τὸ ἐπίσης χαλκοῦν τῆς συλλογῆς Ainslie, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Visconti, κατὰ τὸν Sestini, εἰ καὶ ὁ Sestini διστείνεται ὅτι ἀνέγνωσε Βασιλέως Ἀντιόχου καὶ Βασιλέως μεγάλου Μιθριδάτου (sic) φιλ.... (Mus. Ainslie, σ.506. Βλ. Eckhel, III, 257.

3. Δίων ΝΒ' 43 καὶ ΝΔ' 9.

4. Τὸ ζήτημα τοῦτο συχνάκις διεφιλονεικήθη ἀπὸ τοῦ Norisius καὶ Frœlich. Πιθανωτέρα λύσις φαίνεταί μοι ἡ ἑξῆς: Ἀντίοχος ὁ Α' ἀφῆκε τρεῖς υἱούς, Μιθριδάτην Γ', Ἀντίοχον Β' καὶ .... ὁ Μιθριδάτης Γ' διαδεξάμενος αὐτὸν πειρᾶται ὑπὸ τῆς Γερουσίας ὑποστηριζόμενος νὰ ποιήσηται ἐκποδὼν Ἀντίοχον τὸν Β', δολοφονήσαντα τὸν πρεσβευτὴν αὐτοῦ ἐν Ρώμῃ (Δίων, ΝΒ', 43). Εἶτα δολοφονεῖ ὡσαύτως καὶ τὸν .... Διὰ τοῦτο οἱ Ρωμαῖοι ἀπεστέρησαν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς ἀναβιβάσαντες εἰς τὸν θρόνον Μιθριδάτην τὸν Δ', υἱόν τοῦ τελευταίου θύματος αὐτοῦ (Δίων, ΝΔ', 9).

5. Τῷ ἡγεμόνι τούτῳ ἀνήκουσι πιθανῶς τὰ χαλκᾶ νομίσματα τὰ ἔχοντα τὸν τύπον τοῦ καρκίνου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ΒΑ(σιλέως) ΜΕ(γάλου) Μ(ιθραδάτου) ΤΟΥ Μ(ιθραδάτου); Imhoof, Monnaies Grecques, σ.416. Babelon ἔνθ. ἀν. σ. CCXII. 6. Τακίτου, Annales II, 42 καὶ 56 7. Δίων Κάσσιος ΝΘ'. 8.

100 ἑκατομμύρια σηστερτίων[1], δημευθέντων ἄλλοτε κατὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Βραδύτερον Ἀντίοχος ὁ Δ' καθηρέθη ὑπὸ τοῦ Καλλιγούλα[2], ἀλλ' ὁ Κλαύδιος ἀποκατέστησε πάλιν αὐτόν. Αἱ κτήσεις αὐτοῦ δὲν περιελάμβανον μόνον τὴν Κομμαγηνήν, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα μέρη τῆς Κιλικίας[3], τὴν Σεβάστειαν, τὸν Σελινοῦντα, τὸ Ἀνεμούριον, τὴν Κηλένδεριν, τὰς ἐπαρχίας τῆς Λακανίτιδος καὶ Κήτιδος, καὶ μέρος τι τῆς Ἀρμενίας δοθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Νέρωνος[4]. Σώζονται πλεῖστα χαλκᾶ νομίσματα κοπέντα εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀντιόχου, ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ἰοτάπης Φιλαδέλφου, ἣν ἐνυμφεύθη, καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ἐπιφάνους καὶ Καλλινίκου.[5] Αὐτὸς ὁ ἴδιος συχνάκις τιτλοφορεῖται *Μέγας* καὶ *Ἐπιφανής*....Μεταξὺ τῶν κτήσεων τοῦ Ἀντιόχου, γνωστῶν μόνον ἐκ τῶν νομισμάτων, εἶνε ἡ Λυκαονία[6]. Πιθανὸν ὅτι ὅπως προσαρτήσῃ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην εἰς τὰς ἐν Κιλικίᾳ κτήσεις αὐτοῦ, ὁ Ἀντίοχος ἔλαβεν ὡσαύτως τὸ ὀρεινὸν μέρος τῆς δυτικῆς Καππαδοκίας, τὸ περιλαμβάνον τὰς πόλεις Δέρβην καὶ Λάρανδα, ἃς συγκατηρίθμουν ἑνίοτε τῇ Λυκαονίᾳ. Οὕτως ἐξηγεῖται, κατά τινα εὐφυᾶ τοῦ κ. Ramsay εἰκασίαν, καὶ τὸ ὄνομα Ἀντιοχίανα, ἄγνωστον τῷ Στράβωνι, ὅπερ ὁ Πτολεμαῖος δίδει εἰς τὴν ἑνδεκάτην ταύτην καππαδοκικὴν στρατηγίαν[7].

Ὁ Ἀντίοχος Δ' Ἐπιφάνης, ὁ κατὰ τὸν Τάκιτον[8] πλουσιώτατος τῶν ὑποτελῶν βασιλέων, δὲν ἦτο προωρισμένος ν' ἀποθάνῃ ἐν τῇ πορφύρᾳ. Ἂν καὶ νομίμως ἐβοήθησε τὸν Οὐεσπασιανὸν εἰς τοὺς Ἰουδαϊκοὺς πολέμους, οὐχ ἧττον καθηρέθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου ἐν ἔτει 72, ἐπὶ τῇ προφάσει ἐγκληματικῶν συνεννοήσεων πρὸς τοὺς Πάρθους.[9] Μετὰ βραχεῖαν διαμονὴν ἐν Ταρσῷ, καὶ εἶτα ἐν Λακεδαίμονι, ἀποκατέστη ἐν Ρώμῃ, ὅπου οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἐπιφάνης καὶ Καλλίνικος, οἱ τὸ πρῶτον καταφυόντες παρὰ τοῖς Πάρθοις, συνήντησαν αὐτόν. Ἡ Κομμαγηνὴ κατέστη τότε ὁριστικῶς ἐπαρχία. Ὁ υἱὸς τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ τελευταίου βασιλέως[10] εἶνε ὁ Φιλόπαππος οὗτος ἀνελθὼν εἰς τὰ ὕψιστα ἀξιώματα ἐν Ρώμῃ, καὶ εἰς ὃν ὁ Πλούταρχος ἀφιέρωσε πραγματείαν τινὰ αὐτοῦ[1]. Ἐκ δὲ τῶν ἐπιγραφῶν γνωρίζομεν[2] ὅτι ἐγένετο ἄρχων ἐπώνυμος καὶ ἀγωνοθέτης ἐν Ἀθήναις τοσοῦτον δὲ ἀνεδείχθη διὰ τοιούτων δωρεῶν, ὥστε ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν συμπολιτῶν ἤγειρε αὐτῷ μετὰ θάνατον τὸ ἀποθανατίσαν αὐτὸν μνημεῖον.

Παράδοξος εἰρωνία τῆς τύχης. Ἐκ πάντων τῶν κοσμημάτων τοῦ στέμματος τῶν Ἀντιόχων, τὸ μόνον ὅπερ διέσωσεν ὁ τελευταῖος αὐτῶν ἀπόγονος εἶνε ὁ τίτλος τοῦ Ἀθηναίου πολίτου, ὁ ἄλλοτε ἀπονεμηθεὶς εἰς τὸν μεμακρυσμένον αὐτοῦ πρόγονον, τὸν σατράπην Ὀρόντην, ὑπὸ τῶν συγχρόνων τοῦ Δημοσθένους. Ὁ γηραιὸς ἱρανικὸς οἶκος μεταπεσὼν ἕνεκα τῆς φιλοδοξίας καὶ τῶν ἰδιοτροπιῶν τῆς τύχης ἀπὸ τῶν ἄμμων τῆς Βακτριανῆς μέχρι τῶν κυμάτων τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν ὀρέων τοῦ Ταύρου, ἐξώκειλε τέλος ἐπὶ μονήρους τινὸς λόφου, ἀντικρὺ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς. Ἐκεῖ ἀπόκειται ὁ ἐξόριστος οὗτος βασιλεύς, βεβαιότερος περὶ τῆς διαρκείας τῆς μνήμης αὐτοῦ πλείστων μοναρχῶν θανόντων ἐπὶ τοῦ θρόνου, διότι ἐφ' ὅσον ἡ λατρεία τοῦ καλοῦ θὰ φέρῃ τοὺς προσκυνητὰς εἰς Ἑλλάδα, μικρόν τι μόριον ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ κατερχομένου ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως θὰ ἵσταται ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ δεκάτου ἔκτου ἀπογόνου Ὀροντου τοῦ Βακτριανοῦ, τοῦ Γ'. Ἰουλίου Ἀντιόχου Ἐπιφάνους Φιλοπάππου.

(Ἐκ τῆς *Revue des Etudes Grecques*,

Αλ. Καραλης

1. Σουητωνίου, Καλλιγούλας, 16. (2). Δίων Ξ', 8, (3). Τακίτου, Annales, XII, 55. (4). Annales, XIV, 26. (5). Babelon, ἔνθ. ἀν. σ. CCIV καὶ ἐφ. Τὸ ὑπ' ἀρ. 39 νόμισμα (εἰκ. XXX, 17) ἀποδοτέον Ἀγρίππᾳ τῷ Α', Βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ (Madden, Coins of the Jew, σ. 138-9).

6. Τὸ νόμισμα τοῦτο εἶνε τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τῶν Eckhel, Pellerin καὶ Mionnet, ἤδη δ' ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ (Wroth, Num, Chronicle, 1889, σ. 19). Ἔκτοτε ὁ κ. Babelon ἀνεκάλυψεν ἐν τῇ νομισματικῇ συλλογῇ τῆς Γαλλίας, νόμισμά τι τῶν υἱῶν Ἀντιόχου τοῦ Δ' μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς ΑΥΚΑΟΝΩΝ (Cat. σ. CCXV καὶ 223 ἀρ. 46).

7. Πτολεμ. Δ', 6, 17. Ramsay, The historical geography of Asia Minor, σ. 372.

8. Ἱστορ. II, 81. Ἰωσήπ. Ἰουδ. Ε', 11, 3. Ἐπὶ τῶν χωρίων τούτων στηριζόμενος ὁ κ. Imhoof ἀποδίδει τῷ Ἀντιόχῳ τὰς δραχμὰς τῆς Χίου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΔΩΡΟΝ (Griechische Münzen, σ. 133). Νομίζω μᾶλλον ὅτι πρέπει νὰ ἀποδοθῇ Ἀντιόχῳ τῷ Α' ἢ Β'. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους πλεῖστοι ἠγεμόνες, μάλιστα δὲ ὁ Ἡρώδης, προσέφερον πλούσια δῶρα τῇ πόλει τῆς Χίου, μὴ ἀναλαθούσης ἔτι ἐκ τῶν συμφορῶν ἃς ὑπέστη ὑπὸ Μιθριδάτου τοῦ Εὐπάτορος (Ἰωσήπ. Ἰουδ. Ἀρχ. ΙΔ', 2, 2).

9. Ἰωσήπ. Ἰουδ. Ἀρχ. Α', Ζ', 1, 7.

10. Τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἶνε ἄγνωστον. Ὁ Ἐπιφάνης ἐμνηστεύθη Δρουσίλλαν, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀγρίππα, βασιλέως τῶν Ἰουδαίων (Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχ. ΙΘ', 9, 1), ἀλλ' ὁ γάμος δὲν ἐτελέσθη, τοῦ Ἐπιφάνους μὴ στέρξαντος νὰ γείνῃ Ἰουδαῖος.

1. Πῶς ἄν τις διακρίνεις τὸν κόλακα τοῦ φίλου. Παρίσταται ὡσαύτως διαλεγόμενος καὶ ἐν τῷ Συμποσίῳ, Α', 10. 1.

2. Πλὴν τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ μνημείου τοῦ Φιλοπάππου, παράδ. καὶ τὸ C. I. A. III, 78, 238 α καὶ 1020.

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

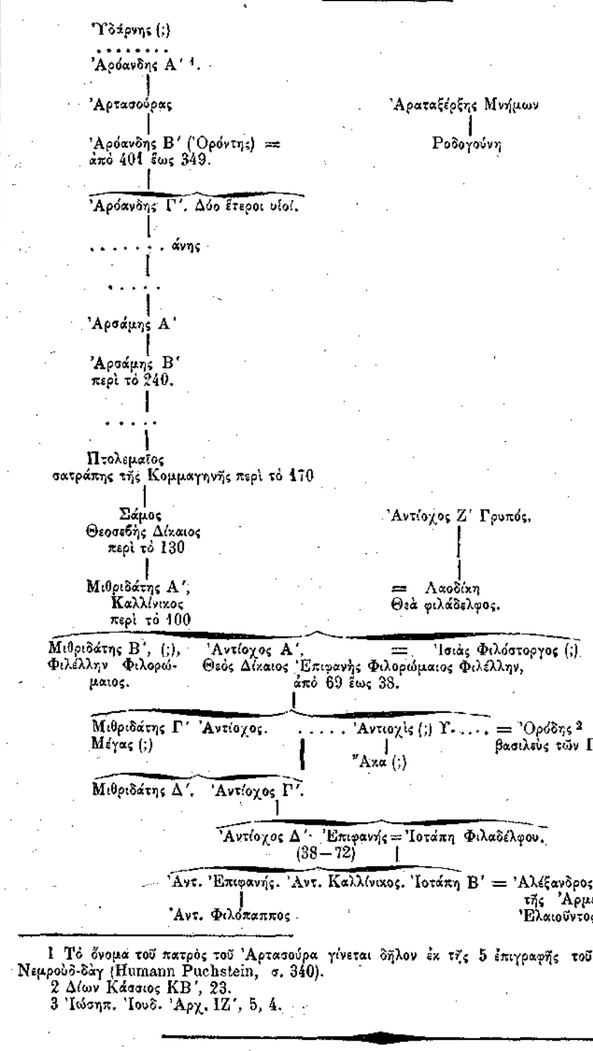

1 Τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀρτασούρα γίνεται δῆλον ἐκ τῆς 5 ἐπιγραφῆς τοῦ δυτικοῦ ἀνδήρου τῆς Νεμροὺδ-δάγ (Humann Puchstein, σ. 340).

2 Δίων Κάσσιος ΚΒ', 23.

3 Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχ. ΙΖ', 5, 4.

Ἐκ τῶν ἐκδιδομένων τὰς ἡμέρας ταύτας ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ, ἅτινα ἀποπνέουσι τὸ ἀγνότατον ἑλληνικὸν ἄρωμα ὅπερ συνήγαγεν ὁ προσφιλὴς ἡμῶν συνεργάτης κ. Κρυστάλλης ἐκ τῶν ὁρίων τῆς περιβόλου του· ἀποσπῶμεν ἓν ἄνθος, εὐχόμενοι εἰς ὅλους τοὺς ἀναγνώστας μας νὰ δυνηθῶσι ν' ἀποκτήσωσι καὶ τὴν ἀνθοδέσμην ὁλόκληρον.

ΤΟ ΝΕΡΑΪΔΟΠΑΙΔΟ

Ψηλὰ 'ς τὸ Νεραϊδόρεμμα, ποῦ ἀπὸ τὸ βράχο ἀπάνου
Πέφτει ἀφρισμένο τὸ νερὸ καὶ σκούζει καὶ βογγάει
Καὶ φκιάνει λίμνη καὶ γιαλό, καὶ θεριωμένο ἐκεῖθε
Πηδάει ταὶς πέτραις σὰν στοιχειὸ καὶ χάνεται 'ς τὰ πεῦκα,
Ἐκεῖ ὁ Γιαννούλας φόλαγε μιὰ νύχτα μὲ φεγγάρι,
Νὰ 'ρθοῦν τὰ λάφια 'ς τὸ νερὸ νὰ λαφοκυνηγήσῃ.

Σ τὸν οὐρανὸ μεσάνυχια δείχνει ὁ Σταυρὸς κ' ἡ Πούλια.

Φυλάει αὐτὸς ἀκοίμητος.

Πότε γλυκοκυττάζει
Ψηλὰ τ' ἀστέρια τ' οὐραν ο ῦ, πότε κατὰ τὸ ρεμμα,
Ποῦ μέσ' 'ς τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ σὰν νάρ' ἀσήμι ἀστράφτει,
Κ' εἰς κάθε φυλλο ἀπὸ δεντρὶ καὶ χόρτο ποῦ κουνιέται
Γυρίζει τὸ τουφέκι του, στηλώνει τὴ ματιά του ....
Κι' οὐδ' ἕνα 'λάφι ἐφάνηκε, οὐδὲ κἀν' ἄλλο ἀγρίμι.

Ἀπ' τὴ σπηλιὰ π' ἀνοίγεται παρέκει ἀπὸ τὸ ρέμμα,
Ξανθαὶς Νεράϊδες καὶ Ξωθιαὶς αὐτὴν τὴν ὥρα βγαίνουν.
Λούζουνε τ' ἄσπρα τους κορμιὰ στὸ ρέμμα τὸ καθάριο,
Κι' ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ὠμορφιὰ κι' ἀπ' τὴ μοσχοβολιά τους
Μοσχοβολάει τὸ νερὸ καὶ λάμπει ὁ τόπος γύρα.
Ἁπλώνουν τὰ μαντήλια τους 'ς ταὶς πέτραις νὰ στεγνώσουν,
Καὶ 'ς τὸ σιαδάκι σταίνουνε χορὸ καὶ τραγουδᾶνε.

Ἡ Κάλλω σύρνει τὸ χορό, ἡ πρώτη τῶν Νεράϊδων,
Καὶ τραγουδάει ἡ δεύτερη κι' ἀκολουθᾶν ἡ ἄλλαις,
Πάει ὁ χορὸς στρωτὸς-στρωτὸς καὶ τὸ τραγοῦδι ἀγάλια :

—"Ολαις ἡ κόραις τοῦ γιαλοῦ, ἡ ὤμορφαις Νεράϊδες,
Ὅλαις μαραίνουν λεβεντιαίς, μαραίνουν παλληκάρια,
Καὶ δὲν φοβοῦνται γηρατειὰ καὶ δὲν φοβοῦνται χάρο,
Κ' ἐμένα μ' ἐβαλάντωσε, μὲ μάραν' ἡ ἀγάπη,
Μ' ἐμάραν' ἔνας κυνηγὸς κ' ἕνας καλὸς λεβέντης,
Μὲ τὸ γραμμένο του κορμὶ μὲ τὴ γλυκειὰ φωνή του.
Σὰν βγαίνει τ' ἄστρο τῆς βραδειᾶς, παίρνει ταὶς φάγαις δίπλα
Καὶ σταίνει βίγλαις 'ς τὰ βουνὰ καὶ κυνηγάει ἀγρίμια.
Ἔστησ' ἐμένα ξώβεργες τὰ νειάτα τ' ἀνθηρά του.
Πέφτουν 'ς ταὶς βίγλαις του τυφλὰ τοῦ κυνηγιοῦ τ' ἀγρίμια,
Ἔπεσε καὶ 'ς τὰ βράχια του ἡ ἀνύποτ' ἡ καρδιά μου.
Ἀχ! νάταν τρίπους νὰ τὸν 'βρῷ καμμιὰ βραδειὰ 'ς τὰ πλάγια,
Καὶ νὰ 'μποροῦσα ἡ δύστυχη νὰ τὸν 'μιλήσω ὀλίγο! . . .

Κρυμμένος 'ς τὰ γαμόκλαδα 'κουρμένεται ὁ Γιαννούλας
Μὲ τὴν καρδιά του ἀνήσυχη, ὅμως βουβὸς 'σὰν πέτρα.
Ἀκούει τὰ 'παινέματα, τὰ λόγια τῆς Νεραϊδας.
Ἀκούει τὴν ἀγάπη της καὶ τὸ παράπονό της.
Καὶ μὲν ἀπόκρυφη χαρὰ 'ς τὰ σωθικά του νοιώθει.
Ἤξευρε αὐτὸς ἀπὸ μικρὸς ὅτι ὅποιο παλληκάρι
Ἀρτάξῃ τ' ὀλομέταξο μαντήλι τῆς Νεράϊδας,
Ἐκείνη ἀφίνει τὰ νειά, τὸν παίρνει ἀπὸ κατόπι,
Καὶ γίνεται γυναῖκά του καὶ γίνεται 'δική του.

Βάνει ὁ Γιαννούλας φυλαχτὸ μπαροῦτι καὶ λιβάνι
Καὶ πάει 'ς ταὶς πέτραις τῆς ὀχθιᾶς κι' ἀρτάζει τὸ μαντῆλι
Καὶ φοβολᾷ 'ς τὴ λαγκαδιὰ καὶ χάνεται 'ς τὰ πεῦκα.
Νυωθει ἡ Νεράϊδα την κλεψιὰ καὶ 'ς τὸ χορὸ ποῦ σειέται
Κοντοκυτάει τὸ χορὸ καὶ κόβει τὸ τραγοῦδι.

— Μ' ἐκλέψανε!

Λαχταριστὰ καὶ ξαφνικὰ φωνάζει
Καὶ πέρνει τὸν κατήφορο 'ς τοῦ κυνηγοῦ τὰ πόδια.

Σὰν ὠργισμένος ἄνεμος, σὰν σίφουνας, σὰν μπόρα
Κ' ἡ ἄλλαις τὴν ἀκολουθᾶν καὶ φτάνουν τὸ Γιαννούλα.
Μ' αὐτὸς βαστάει τὸ φυλαχτό, μπαροῦτι καὶ λιβάνι,
Καὶ νὰ τὸν πιάσουν δὲν μποροῦν, οὔτε νὰ πᾶν σιμά του.
Φωνάζουν, σκούζουν ξέμακρα, τὸ φυλαχτὸ νὰ ρίξῃ,
Κάποτε μὲ γλυκόλογα, κάποτε μὲ φοβέραις.
Φωνάζει ἡ Κάλλω, ἡ ὤμορφη, φωνάζει κ' ἡ κλεμμένη,

Φωνάζει μὲ παράπονο, μὲ κλάμμα, καὶ μὲ ἀγάπη.
Τοῦ κάκου· ἐκεῖνος τῶξερε, τῶμαθε ἀπὸ γρηούλαις,
Ποῦ ἂν ἔπεφτε 'ς τὰ χέρια τους θᾶχανε τὴ ζωή του,
Κι' οὔτε γυρίζει νὰ ταὶς 'δῇ, οὔτε καὶ κοντοστέκει
Μόν' ροβολάει μοναχιτιᾶς καὶ χάνεται στὰ πεῦκα.

Πέρασε ἡ νύχτα. Τῆς αὐγῆς ἡ οὐράνια ἡ δροσούλα
Ἀλνει τοὺς βράχους, τὰ κλαριά, τὰ χόρτα, τὰ λουλούδια.
Ξανθὸ τὸ γλυκοχάραγμα προβάλλει ἀπ' ταὶς κορφούλαις,
Κι' ἀνάρμα-ἀνάρμα ἀχνίζουνε τ' ἀστέρια, τὸ φεγγάρι.

Ὁ κυνηγὸς ποῦ ροβολᾷ μὲ ταὶς Νεράϊδες πίσω
Φθάνουν ὡς τὸ χωριὸ σιμά.

Προβαίνει ἡ χαραυγούλα,
Κ' ἤρθεν ἡ ὥρα ποῦ ξυπνοῦν καὶ τοῦ χωριοῦ τὰ ὀρνίθια
Καὶ φεύγουν ἡ Καλόγνωμαις. Τὸ γροῦστηκαν ἡ ἄλλαις,
Καὶ γίνοντ' ἄφαντοις μὲ μιᾶς, καὶ μένει ἡ ἐρωτεμμένη.

Χρυσώνεται ἡ ἀνατολή . . . . νὰ καὶ λαλεῖ τ' ὀρνίθι . . .
Στέκει ὁ Γιαννούλας . . . ἀγκαλιὰ καὶ τὴ νεράϊδ' ἁρπάζει
Καὶ τήνε φέρνει 'ς τὸ χωριό. . . . . .

Τέσσαρα χρόνια πέρασαν χαριτωμένο ταῖρι,
Κι' ἐβλάστησε ἀπ' τὸ γάμο τους πεντάμορφο ἀγγελοῦδι. . . .

Μ' ἄλλαξε κι' ὅλας ὁ καιρός. Ἤρθαν καὶ μαῦρα χρόνια·
Κι' ἔπρεπε τώρα ὁ κυνηγὸς 'ς τὰ ξένα νὰ γυρέψῃ
Ψωμὶ γιὰ τὴ γυναῖκά του, ψωμὶ γιὰ τὸ παιδί του.
Κρεμάει στὸν τοῖχο τ' ἅρματα καὶ φεύγει, πάει 'ς τὰ ξένα.

Μιὰ Κυριακὴ καὶ μιὰ γιορτὴ στολίζετ' ἡ Νεράϊδα
Νὰ πάῃ κι' αὐτὴ 'ς τὴν ἐκκλησιά, νὰ βγῇ καὶ 'ς τὸ σεργιάνι
Κ' ἐκεῖ ποῦ βγάζει τὰ χρυσᾶ 'πῶνα σεντοῦκι ἀπ' ἄλλο
Ξαναλγεῖ τὸ μαντῆλί της καὶ παίρνει καὶ τὸ δένει.
Ἀλησμονεῖ τὸν ἄντρα της μὲ μιᾶς καὶ τὸ παιδί της
Καὶ πέρνει δίπλα τὰ βουνά, ταὶς λαγκαδιαίς, τὰ πλάγια,
Πάλι Νεράϊδα γίνεται, πάλι τὴ γνήσι παίρνει
Καὶ μὲ ταὶς ἄλλαις σμίγεται 'ς ταὶς τρισβαθαις σπηλιαίς τους.

Ὁ λόγος βγαίνει 'ς τὸ χωριὸ κι' ἁπλώνεται 'ς τὸν κόσμο.

Τἄκουσε μέσ' 'ς τὴν ξενητειὰ ὁ δόλιος ὁ Γιαννούλας
Κι' ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴν πίκρα του πέθανε ἐκεῖ 'ς τὰ ξένα!

Ὁ γυιός του τώρα ἀνδριεύθηκε, καὶ περπατάει τὴ νύχτα
Μὲ τοῦ Γιαννούλα τ' ἅρματα ἀλαφοκυνηγῶντας
Κι' οὔτε Νεράϊδες σκιάζεται οὔτε Ξωθιαὶς φοβᾶται,
Γιατ' εἶνε Νεραϊδόπαιδο κ' ἔχει Νεράϊδας αἷμα.

Χωρὶς ν' ἁρπάξῃ ἀπ' τὰ μαλλιὰ δὲν ἄφηκε Νεράϊδα.
Χίλιαις ὡς τώρα ἐφίλησε κι' ἀγκάλιασε ἄλλαις τόσαις.

Χαρὰ 'ς τον ὅπου 'ς ἀγκαλιαῖς δροσολογιέται τέτοιαις,
Χαρὰ 'ς τον ποῦ μ' ἀθάνατα τέτοια φιλιὰ κοιμᾶται.!

Κ. Δ. Κρυσταλλης

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

ΜΑΛΑΚΑΣΙ

(Συνέχεια)

Γνῶμαι καὶ παραδόσεις περὶ τοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Συράκου καὶ τῶν Καλαρρυτῶν.

Διάφοροι γνῶμαι καὶ παραδόσεις ὑπάρχουσι περὶ τοῦ συνοικισμοῦ καὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ Συράκου καὶ τῶν Καλαρρυτῶν.

Ὁ ἄγγλος περιηγητὴς Leake[1] ἀνάγει εἰς τὸν ΙΕ' αἰῶνα τὴν παρόλδοσιν, ἣν ἤκουσεν ἐν Καλαρρύταις τῷ 1818, καὶ ἥτις εἰσέτι διασώζεται, «Ματσούκη κασαμπᾶς, Καλαρίτη χωριό, Σεράκο πέντε σπίτια» ἢ «Κάστρο Βίλιζα, Καλαρίτη μαχαλᾶς, Σεράκο πέντε σπίτια». Εἰκάζει δὲ ὅτι, ἐπειδὴ εἰς Ματσούκι ὑπάρχει ἔτι ἡ θέσις Βιλιζα καλουμένη, ἡ τὸ ὄνομα προῆλθε κατ' αὐτὸν ἐκ τοῦ vigilo λατ. καὶ viglio βλαχ. (=φρουρῶ, φυλάττω, βιγλίζω), αὕτη μὲν ἦν ἡ ἀκρόπολις, τὸ Ματσουκι ἡ πόλις, αἱ Καλαρρύται προάστειον καὶ τὸ Συράκον μικρὸν χωρίον. Ὁ «Κουβαρᾶς»[2], τὸ χρονικὸν τῶν Ἰωαννίνων, ἀναφέρει ἐπὶ τοῦ παιδομαζώματος ἐν ἔτει 1580 τὴν «Καλαρίτην» ὀνομαστί. Ἐπὶ δὲ τῆς 17ης ἑκατονταετηριδος ἀναφέρονται ἐν τῇ Δύσει ἔμποροι ἐκ «Σερέκου» καὶ «Καλαρίτης»[3] καταγόμενοι. Βλέπομεν λοιπὸν ἐκ τούτων ὅτι ἀμφότεραι αἱ κωμοπόλεις ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς κατακτήσεως τῆς Ἠπείρου ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Παρατηροῦμεν ἐπίσης ὅτι καθ' ὅλας τὰς ἀνωτέρω περιστάσεις τὸ μὲν Συράκον ὀνομάζεται «Σεράκο», αἱ δὲ Καλαρρύται «Καλαρίτη». Αἱ αὐταὶ δὲ ὀνομασίαι ἀπαντῶσι καὶ ἐπὶ Ἀλῆ-πασᾶ. Ὁ Ἀθανάσιος Σταγειρίτης ὅμως ἐν ἔτει 1819[4] ὀνομάζει «Καλαρίτην» μὲν τὰς Καλαρρύτας, ἀλλὰ τὸ Συράκον «Σαράκω» καὶ «Σαράκουσα», τοῦθ' ὅπερ ἐπιβεβαιοῖ ἀφ' ἑνὸς τὴν παράδοσιν ὅτι ὠνομάσθη ἡ κώμη αὕτη οὕτως ἐκ τοῦ ἀποκλειστικῶς ἐν αὐτῇ κατασκευαζομένου μαλλίνου ὑφάσματος *φλοκάτου*, ἐνταῦθα καλουμένου *σάρικου*, καὶ *σάρικα* = ἡ φλοκάτη, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ὑπενθυμίζει ἡμῖν τὸ ὄνομα τῆς Συρακούσης τῆς Σικελίας, ὅπως αἱ Καλαρρύται τὸ τῆς Καλαβρίας τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας. Ὁ Γάλλος Pouqueville[5] ἐν ἔτει 1815 ὀνομάζων τὸ Συράκον καὶ Σύρον, εἰκάζει, φαίνεται, ὅτι ὠνομάσθη ἐκ τοῦ ὀνόματος Σύρου τινὸς ἡγέτου τῶν πρώτων κατοίκων αὐτοῦ. Ὁ Π. Ἀραβαντινὸς λέγει,[6] ὅτι ἡ κώμη αὕτη ἀνηγέρθη ἐπὶ χωρίου μικροῦ ἀνήκοντος πρότερόν εἰς γαιοκτήμονα Ἰωαννίτην *Συράκον* καλούμενον. Ἀλλαχοῦ δὲ[7] εὑρίσκει αὐτὸ συνώνυμον τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀργυροκάστρου χωρίου Συρακάται, δηλ. χωρίον, κτίσμα τοῦ Συράκου, ὅπως Δοξαράται τοῦ Δοξαρᾶ, Δουκάται τοῦ Δούκα καὶ Καλαράται τοῦ Καλάρη. Ὁ κ. Π. Κ(ανελλίδης),[1] εὑρίσκει Συράκον χωρίον ἐν Πελοποννήσῳ πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτήσεως αὐτῆς ἐξ ἀποικίας τοῦ ἐν Ἠπείρῳ. Ὡς ἀποικίας δὲ τῶν Καλαρρυτῶν θεωρεῖ τὰ ἐκεῖ Καλάβρυτα. Κατὰ τὴν αὐτὴν δ' ἐποχὴν ἀναφέρει ὑπάρχοντα καὶ τὰ χωρία Μπουλιάνα, Μέτσοβον, Ζούρτσια, Κατσάνες, Σουδενὰ καὶ ἄλλα, πάντα ἐξ ἀποικιῶν τῶν Βλάχων τῆς Πίνδου προελθόντα. Ὁ κ. Σ. Γ. Παναγιωτόπουλος[2] παραδέχεται τὸ Συράκον καὶ θέσιν τινὰ Συρακεῖκα, καὶ τὰ Σαρακίνα, Σαρακινάδα καὶ Σαρακίνικο συγγενῆ τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ χώρας Σιρακίνης. Ὁ κ. Ι. Λαμπρίδης[3] ὀνομάζων τὸ Συράκον «Σεράκου», θεωρεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ βλαχικόν, τόπου σημαντικὸν καὶ δηλοῦν πτωχείαν καὶ γυμνότητα. «Τὸ ἄγονον τῆς κώμης ταύτης, ἐπιλέγει, καὶ ἡ ἀρχικὴ αὐτῆς ἀσημότης καὶ σμικρότης καθ' οὓς χρόνους ἤκμαζε πόλις τις παρὰ τὸ Ματσούκη, ἡ δὲ Καλαρύτη ἦν χωρίον, τὴν γνώμην ταύτην ἐνισχύουσιν». Ὁ δὲ ἅγιος Ἄρτης κ. Σεραφείμ,[1] ὡσεὶ ἀντιγράφων τὸν Ἀραβαντινόν, ἀποφαίνεται περὶ τοῦ Συράκου, ὅτι ἰδιοκτήτης αὐτοῦ ἦν Ἰωάννης τις καὶ οὐχὶ Ἰωαννίτης. Σημειωτέον ἐνταῦθα δι' ἀμφοτέρους τούτους, ὅτι τὸ Συράκον καὶ ἄλλα βλαχικὰ καὶ ἑλληνικὰ χωρία τῆς Πινδου οὐδέποτε ἐγένοντο ἰδιοκτησίαι γαιοκτημόνων. Ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ὠνομάσθη ἐκ τῆς ἀφθόνου συρροῆς τῶν ὑδάτων ὡς καὶ αἱ Καλλαρρύται, ὅτε γράφουσιν αὐτὰ Συρράκον καὶ Καλλαρρύται. Ὁ Συρακιώτης καλεῖ ἑαυτὸν βλαχιστὶ *Συρακιέτου*, ὅπερ ἐξάγεται ἐκ τοῦ Συρακεῖκα, δηλ. καλύβια τοῦ Συράκου, ἀρχηγοῦ στάνης βλαχοποιμένων. Οἱ δὲ Καλαρρυτιῶται, τὴν μὲν κώμην αὐτῶν καλοῦσι βλαχιστὶ *Καλάροι*, ἑαυτοὺς δὲ *Καλαρίτας*, ὅπερ δικαιολογεῖ πως τὴν γνώμην, ἣν πρὸ δύο ἐτῶν μοι ἐξέφρασεν ἐν Ἀθήναις ὁ Γερμανὸς κ. G. Weigand, καθηγητὴς ἐν Λειψίᾳ, περιηγηθεὶς τοὺς Βλάχους τῆς Πίνδου, ἀλλὰ μισθωτὸς τῆς Ρουμουνικῆς προπαγάνδας, ὅτι τὸ ὄνομα *Καλάροι* εἶνε αὐτὴ ἡ βλαχικὴ λέξις δι' ἧς καλοῦνται οἱ νομάδες, οἱ ἄνθρωποι δηλ. τῶν ἵππων (=calu βλαχ.). Ἀλλ' ἔχομεν καὶ ὄνομα φυλάρχου Καλάρη, ἐξ οὗ ὠνομάσθη τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀργυροκάστρου χωρίον Καλαρράτας, ἔχομεν δὲ καὶ τὴν Καλαβρίαν ἢ Καλαβρην τῆς Ἰταλίας, ἧς συνώνυμα εἶνε τὰ ἐν Πελοποννήσῳ Καλάβρυτα καὶ τὸ ἐν Συράκῳ σωζομενον παλαιὸν οἰκογενειακὸν ὄνομα Καλαβρέζος.

Ταῦτα λέγουσιν αἱ διάφοροι γνωσταὶ ἡμῖν γνῶμαι.

Παράδοσις δέ τις, ἣν ἤκουσα ἐν Συράκῳ παρά τινος καλογραίας τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἠλία, Στάμως καλουμένης, ἀγούσης ἡλικίαν ὑπεράνω τῶν ἑκατὸν ἐτῶν, λειψάνου γεραροῦ τοῦ μεγάλου ἀγῶνος, λέγει τὰ ἑξῆς : Πέντε ἀδελφοὶ ἦλθον μετὰ τῶν ποιμνίων καὶ τῆς μόνης ἀδελφῆς των ἐν παναγραίοις καιροῖς ἐκ Ξηρακιᾶς τῆς Ἀκαρνανίας εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Συράκου, ἅτινα κατεκαλύπτοντο τότε ὑπὸ μεγίστων δασῶν, καὶ κατῴκησαν κατ' ἀρχὰς εἰς Μπουλιάναν ἐντὸς καλυβῶν. Ἐπειδὴ ὅμως τὸν χειμῶνα ὑπέφερον πολὺ ἐκ τῶν χιόνων καὶ τοῦ βορρᾶ, μετέθεσαν τὰς καλύβας των παρὰ τὴν νῦν ἔξωθεν τοῦ Συράκου θέσιν τῆς *φοντανίτσας*. Ἔζων δὲ τρεφόμενοι μὲ τὸ γάλα τῶν ποιμνίων των καὶ τοὺς καρποὺς τῶν πρίνων καὶ ἐνδυόμενοι μὲ τὸ δέρμα τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν. Ἡμέραν τινὰ παρετήρησεν εἰς ἐξ αὐτῶν ὅτι τράγος τις ἐκ τοῦ ποιμνίου τῶν αἰγῶν των ἐξῆλθε τοῦ δάσους, ὅπερ ὑπῆρχε τότε ἐν τῇ νῦν θέσει τοῦ Συράκου, μὲ καταβεβρεγμένον πώγωνα. Συνεπέρανεν ὅτι ἐντὸς τοῦ δάσους ὑπῆρχε πηγὴ ὕδατος καὶ εἰδοποίησε περὶ τούτου τοὺς ἀδελφούς του. Μετεκόμισαν λοιπὸν πάλιν τὰς καλύβας των ἐντὸς τοῦ δάσους, ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον, παρὰ τὴν πηγήν, ἥτις καὶ σήμερον ρέει εἰς τὸ μεσοχώρι τοῦ Συράκου καὶ λέγεται *Ρκοβρα*. Ἐντεῦθεν ἐξερχόμενοι μετὰ τῶν ποιμνίων των ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐπάνω, συνεσχετίσθησαν μετὰ Μετσοβιτῶν ποιμένων, μετὰ τῶν ὁποίων ἠρραβώνισαν τὴν ἀδελφήν των, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ μετοικήσῃ ὁ νυμφίος παρ' αὐτοῖς, ἐπιθυμοῦσι τὸν συνοικισμὸν χωρίου τοιουτοτρόπως. Ὁ νυμφίος ὅμως κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου ἤλλαξε γνώμην καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτῶν τὴν κόρην εἰς Μέτσοβον. Οὗτοι, ὡς ἐπόμενον, ἠρνήθησαν νὰ τὴν δώσουν. Ἀλλ' ἡμέραν τινά, καθ' ἣν πάντες ἔλειπον εἰς τὰ ὄρη, ἔρχεται ὁ γαμβρὸς μὲ σῶμα ὁλόκληρον συγχωρικῶν του ἐπιβαινόντων ἐπὶ ἡμιόνων, ἁρπάζουσι βιαίως τὴν κόρην καὶ φεύγουσι πρὸς τὸ Μέτσοβον. Ἐπιστρέψαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὰς καλύβας καὶ μὴ εὑρόντες τὴν ἀδελφήν των, ὁπλίζονται (σημειωτέον ὅτι μετεχειρίζοντο τόξα) καὶ ἀκολουθοῦσι κατὰ πόδας τοὺς ἁρπαγας. Δύο περίπου ὥρας ἄνωθεν τοῦ Συράκου, κατὰ τὰς κορυφάς, καταφθάνουσιν αὐτοὺς καὶ φονεύουσι τὰς ἡμιόνους, ὅπου ἔκτοτε τὸ μέρος ὠνομάσθη *Μούλαις* (ἡμίονοι), ὀλίγον δ' ἀνωτέρω, παρὰ τὴν σημερινὴν θέσιν *Τσάγια* (τσέγκι, μάχη) συνῆψαν πρὸς τοὺς ἱππεῖς πεισματώδη συμπλοκήν, καθ' ἣν ἠττήθησαν οἱ Μετσοβῖται καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν, ὅσοι διεσώθησαν, τοῦ νυμφίου καὶ τῆς ἁρπαγείσης κόρης πεσόντων αἰχμαλώτων εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀδελφῶν της, οἵτινες ὁδηγήσαντες αὐτοὺς εἰς τὰς καλύβας, ἐτέλεσαν τοὺς γάμους των. Οὕτως ἀποκατεστάθη τὸ πρῶτον ἀνθρώπινον ζεῦγος ἐνταῦθα, ὅπερ τεκνοποιήσαν ἐπλήθυνε καὶ συνῳκίσθη βαθμηδὸν τὸ χωρίον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ἀδελφοί, νυμφευθέντες καὶ αὐτοὶ κατόπιν, ἀπέδωκαν τὸ ὄνομα τῆς πρώτης πατρίδος των Ξηρακιᾶς, παρεφθαρὲν μετὰ ταῦτα διὰ τοῦ χρόνου εἰς τὸ σημερινὸν ὄνομα Συράκον. Προστίθησι δὲ ἡ παράδοσις αὕτη, ὅτι ὁ γαμβρὸς τῶν ἀδελφῶν τούτων εἶλκε τὸ γένος ἐκ τῆς μεγαλωνύμου οἰκογενείας τοῦ Μετσόβου τῶν Ζαμαναίων, ἧς λαμπρὰ λείψανα σώζονται μέχρι σήμερον καὶ ἐν Μετσόβῳ καὶ ἐν Συράκῳ μεταξὺ τῶν ὀνομαστοτέρων οἰκογενειῶν.

---

1 Travels in Nothern Greece. Τόμ. Α' κεφ. στ'.
2 Ἀραβαντ. Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου. Τόμ. Α. σελ. 187
3 Leake, Travels in Nothern Greece, Τόμ. Β', — Pouqueville, Voyage dans la Grèce Τόμ. Β'. κλ.
4 Ἠπειρωτικά, ἔκδ. Βιάννης 1819 σ. 379 καὶ 415.
5 Boyage dans la Grèce τόμ. Β'.
6 Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου τόμ. Β'. σ. 163.
7 Αὐτόθ. σ. 45—46.

1 Ἐν τῇ «Ἑβδομάδι» τοῦ 1887 εἰς τὰς περὶ «Μάνης καὶ Μανιατῶν καὶ περὶ Σλαβικῶν ἐποικήσεων» πραγματείας αὐτοῦ.
2 Ἐν τῇ «Ἑβδομάδι» τοῦ 1884, «Τινες ἦλθον ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα».
3 Ἠπειρωτικὰ Μελετήματα Τεῦχος ἕον μέρος Β'. σ. 13
4 Ἱστορικὸν Δοκίμιον σελ. 322.

Μέχρι πρό τινων ἐτῶν, μοὶ ἔλεγεν ἡ γραῖα, εἰς τοὺς οἴκους τῶν Ζαμαναίων τοῦ Συράκου εὑρίσκοντο παλαιὰ σίδηρᾶ βέλη τόξων, ἅτινα αἱ γυναῖκες μετεχειρίζοντο ὡς πασσάλους, πηγνύουσαι αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ, ἵνα ἀπλώνουσιν ἐπ' αὐτῶν τοὺς μακροὺς ὁρμαθοὺς τῶν μαλλίνων κλωστῶν τοῦ ὑφαντηρίου των (βλαχ. *γελάρι*).

Ἑτέρα παράδοσις ἀναφέρει ὅτι εἰς Ματσούκι, ὅπου ὑπῆρχε χωρίον ὁλόκληρον πρὸ τοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Συράκου καὶ τῶν Καλαρρυτῶν, πατριάρχης (τσέλιγκας) βλαχοποιμὴν ἀποσπασθεὶς ἔπηξε τὴν καλύβην του εἰς τὴν θέσιν τῶν Καλαρρυτῶν, ἐξ ἧς δύο ἐκ τῶν υἱῶν του διέβαινον ἀντίπερα εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Συράκου καὶ ἔβοσκον τὰ ποίμνιά των. Ὁ πρεσβύτερος τούτων ἦτο μονόφθαλμος. Τοῦτου ἕνεκα αἱ νεάνιδες τῆς *στάνης* τὸν ἀπέφευγον, ἐνῷ ὁ μικρότερος, ὡραῖος καὶ ἀβλαβής, ἐνυμρεύθη τεχέως. Τοῦτο κατέτρωγε τὴν καρδίαν καὶ τὴν νεότητα τοῦ πρεσβυτέρου. Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ ἀνελθὼν κατακορύφως ἐπὶ τῆς ράχεως τῶν Νυμφῶν καὶ ἰδὼν ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν πεδιάδα τῶν Ἰωαννίνων πόλιν καὶ τόσα χωρία πέριξ, ἐσκέφθη νὰ λάβῃ ἐκεῖθεν σύζυγον. Κρυφίως λοιπὸν νύκτα τινὰ θερινὴν ἀσέληνον, ἐγκαταλιπὼν τὸ ποίμνιόν του ὑπὸ τὴν φυλακὴν τῶν σκύλων, κατέρχεται εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἐκ τοῦ πρώτου χωρίου τὸ ὁποῖον ἀπήντησεν ἐν αὐτῇ ἥρπασεν ὡραίαν παρθένον, ἣν ἀπήγαγεν εἰς τὰ ὄρη του. Μαθὼν ὅμως τὸ συμβὰν ὁ πατήρ, ἀπεκήρυξεν αὐτὸν παραχωρήσας εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὸ ποίμνιον μόνον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἐποίμαινεν. Οὕτως ἐκ μὲν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς λοιπῆς οἰκογενείας συνῳκίσθησαν αἱ Καλαρρύται, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀποκεκηρυγμένου υἱοῦ τὸ Συράκον. Ἐκ τούτου μάλιστα τεκμαίρονται τινες τὴν φιλάσθενον φύσιν τῶν γυναικῶν τοῦ Συράκου, λέγοντες ὅτι ὡς ἔχουσαι αἷμα πεδινὸν αὗται δὲν ἀντέχουσιν εἰς τὸ ψῦχος τοῦ βουνοῦ. Ἡ παράδοσις αὕτη ἐπιβεβαιοῖ, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἑτέραν, καθ' ἣν τὸ Ματσούκι κατ' ἀρχὰς ἦτο πόλις, αἱ Καλαρρύται χωρίον καὶ τὸ Συράκον πέντε σπίτια, ὡς καὶ τὴν ἐκ τοῦ *καλάροι* (νομάδες) ἐτυμολογίαν τῆς ὀνομασίας τῶν Καλαρρυτῶν. Ὁ μονόφθαλμος υἱός, ὁ συνοικίσας τὸ Συράκον, ἐκαλεῖτο Σῦρος ἢ Συράκος, ἐξ οὗ κατ' ἀρχὰς αἱ καλύβαι του ὠνομάσθησαν *καλύβια τοῦ Συράκου ἢ καλύβια Συρακεῖκα* καὶ ἀκολούθως τὸ χωρίον *Συράκου ἢ Συράκον*.

Τρίτη δὲ παράδοσις λέγει, ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ Συράκου ἦλθον ἐκ Παληοχωρίου, κατῴκησαν δὲ κατ' ἀρχὰς εἰς Μπουλιάναν, ὅπου νῦν σώζονται ἐρείπια οἰκοδομῶν, καὶ ἔπειτα συνῴκισαν τὸ σημερινὸν Συράκον. Ἔκτοτε δὲ ἔμεινεν εἰς τὴν πρώτην κοιτίδα των τὸ ὄνομα *Παληοχώρι τοῦ Συράκου*.

Ἐάν τις συναρμολογήσῃ ἀναλόγως τὰς διαφόρους ταύτας γνώμας καὶ παραδόσεις, δύναται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον νὰ ἐξαγάγῃ συμπέρασμά τι πιθανὸν περὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν δύο τούτων ἀξιολόγων βλαχικῶν κοινοτήτων τῆς Πίνδου, τὸ ἑξῆς.

Ὅτι, οἱ περὶ τὸ Παληοχώρι καὶ Δοβίζιανα ἀφ' ἑνὸς καὶ περὶ τὸ Ματσούκι ἀφ' ἑτέρου ὑπάρχοντες παλαιοὶ χριστιανικοὶ ναοί, καὶ αἱ βυζαντιναὶ ὀνομασίαι *Βίλιζα* καὶ *Βίνιστα* καὶ *Κάστρο Βίλιζας* δηλοῦσι προφανῶς τὴν ἄλοτέ ποτε ὕπαρξιν βυζαντινῶν πολισμάτων ἐνταῦθα, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι—"Ἕλληνες ἢ Βλάχοι ἄγνωστον—κατεγίνοντο εἴς τε τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν γεωργίαν, ὡς δεικνύουσιν οἱ μέχρι σήμερον σωζόμενοι παρ' αὐτοῖς ἀγροὶ καὶ παλαιαὶ ὀνομασίαι *Κριθάρια* εἰς Ματσούκι καὶ *Βίνιστα* (vinus = λατ. ὁ οἶνος, γίνι = βλαχ. ἡ ἄμπελος) μεταξὺ Δοβίζιανα καὶ Παληοχώρι. Ὅτι, ἐκ Παληοχωρίου, τίς οἶδε κατὰ ποίαν ἐποχὴν καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν, ἀνῆλθον εἰς τὸ νῦν Συράκον οἱ πρῶτοι αὐτοῦ κάτοικοι, παρ' οἷς μετῴκησαν καὶ ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων οἰκογενειῶν τοῦ Μετσόβου, οἱ Ζαμαναῖοι, ὅπως εἰς Καλαρρύτας, ὧν οἱ πρῶτοι κατοικοι εἶνε ἀπόσπασμα τῶν Ματσουκιωτῶν, προσῆλθον ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων οἰκογενειῶν τοῦ Χαλίκι, καθ' μαρτυρεῖ ὁ Ἄγγλος Leake. Τὸ Χαλίκι εἶνε σήμερον βλαχικὸν χωρίον παρὰ τὸ Μέτσοβον, ἀνῆκον εἰς τὸ τμῆμα τοῦ Ἀσπροποτάμου· ἄλλοτε ὅμως ὑπῆρχεν εἰς τὴν θέσιν του ἡ ἀρχαία πόλις τῆς Ἀθαμανίας Χαλκίς. Ὁ Pouqueville μάλιστα ἀναφέρει καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς προσελεύσεως τῶν Χαλικιωτῶν εἰς Καλαρρύτας, ἀνάγων αὐτὴν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 13 αἰῶνος. «Ποιμενικαὶ οἰκογένειαι, λέγει, ἐλθοῦσαι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 13 αἰῶνος ἐκ τοῦ ὄρους Padure-mare (μέγα δάσος βλαχ.) τοῦ Χαλίκι εἰς Καλαρρύτας συνῴκησαν τὸ χωρίον, τὸ ὁποῖον ὠνόμασαν οὕτως ἐκ τῶν πολλῶν καὶ καλῶν ὑδάτων, ἅτινα ἀρδεύουσιν αὐτό.» Ὡσεὶ ἦσαν ἕλληνες οἱ προσελθόντες Χαλικιῶται, ἐνῷ πιθανώτερον εἶνε τὸ ὅτι ἕλληνες ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν Καλαρρυτῶν κάτοικοι, οἱ δὲ προσελθόντες — ἴσως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 13ου αἰῶνος—ἦσαν βλαχοποιμένες. Κατὰ δὲ τὸ χρονικὸν τῶν Ἰωαννίνων καὶ εἰς τὸ Μέτσοβον περὶ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν προσῆλθον οἱ Βλάχοι.

Οὕτω πως, διὰ τῆς ἀνωτέρω συναρμολογήσεως τῶν διαφόρων γνωμῶν καὶ παραδόσεων ἄγεταί τις εἰς ἱστορικήν τινα πιθανότητα περὶ τοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Συράκου καὶ τῶν Καλαρρυτῶν καὶ συμπεραίνει ὅτι ὑπῆρχον αἱ κῶμαι αὗται καθ' οὓς χρόνους ἡ ἱστορία ἀναφέρει ὁριστικῶς τὸ γενικὸν ὄνομα τῆς περιοχῆς, τοῦ τμήματος αὐτῶν, *Μαλακάσι*, καὶ ἔδρασαν σπουδαίως οἱ κάτοικοι αὐτῶν μετὰ τῶν κατοίκων τοῦ Μετσόβου καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ τμήματος κωμῶν καθ' ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ Μαλακασίου.

(Ἑπεται συνέχεια) Κ. Δ. Κρυεταδδης

RIDER HAGGARD

ΕΚΕΙΝΗ

(ἥτις πρέπει νὰ ὑπακούηται)

Μυθιστορία

(Συνέχεια)

Ἐνεχείρισα τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Λέοντά, ὅστις ἀφ' οὗ ἔρριψε βλέμμα ἐπ' αὐτῆς, τὴν ἔθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης νεύων μοι νὰ ἐξακολουθήσω τὴν ἐντὸς τοῦ κιβωτίου ἔρευναν.

Μετὰ τὴν ἐπιστολὴν εὗρον περγαμηνὴν ἐπιμελῶς περιτετυλιγμένην. Τὴν ἠνέῳξα, ἰδὼν δὲ ὅτι ἦτο γεγραμμένη παρὰ τοῦ Βίνσεῦ καὶ εἶχεν ἐπιγραφήν: «Μετάφρασις τῆς ἐπὶ τῆς κεράμου ἑλληνικῆς γραφῆς» τὴν ἔθηκα παραπλεύρως τῆς ἐπιστολῆς. Μετὰ τὴν περγαμηνὴν ταύτην, εὗρον ἄλλην, ἥτις ὡς ἐκ τῆς ἀρχαιοτητός της εἶχε καταστῆ κιτρίνη. Ἠνέῳξα καὶ ταύτην. Ἦτο ἐπίσης μετάφρασις τοῦ αὐτοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου, ἀλλὰ εἰς λατινικὴν φωνήν, ἥτις μοὶ ἐφάνη, ὡς ἐκ τῆς γραφῆς, ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν δεκάτην ἕκτην ἑκατονταετηρίδα. Ἀμέσως κάτωθεν τοῦ κυλίνδρου τούτου ὑπῆρχέ τι σκληρὸν καὶ βαρὺ περιτετυλιγμένον ἐντὸς κιτρίνου λινοῦ καὶ κείμενον ἐπὶ στρώματος ἐνώδους. Βραδέως καὶ μετὰ προσοχῆς ἐξελίτυξαμεν τὸ λινὸν καὶ εἴδομεν μεγάλην κιτρίνην ἐκ τῆς ἀρχαιότητος πλίνθον ἢ μᾶλλον κέραμον! Ἡ κέραμος αὕτη, κατὰ τὴν γνώμην μου, ὑπῆρξέ ποτε μέρος ἀμφορέως μετρίου μεγέθους. Ἦτο δέκα καὶ ἡμίσεως δακτύλων τὸ μῆκος καὶ ἑπτὰ τὸ πλάτος, εἶχε πάχος ἑνὸς τετάρτου δακτύλου καὶ ἦτο κεκαλυμμένη κατὰ τὸ κυρτὸν μέρος τὸ πρὸς τὸ βάθος τοῦ κιβωτίου κείμενον δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων ἐξηλειμμένων τῇδε κἀκεῖσε, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀρκούντως εὐαναγνώστων. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐφαίνετο χαραχθεῖσα μετὰ πολλῆς φροντίδος καὶ διὰ *καλάμου*, ὃν συνήθως μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσω νὰ εἴπω, ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κέραμος, ὡς φαίνεται, εἶχε θραυσθῇ εἰς δύο πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ὅτι εἶχε συγκολληθῇ διὰ πηλοῦ καὶ ὀκτὼ ἥλων. Εἰς τὸ κοῖλον αὐτῆς ὑπῆρχον πολλαὶ ἐπιγραφαί, ἀλλ' αὗται ἦσαν ἀτάκτως γεγραμμέναι καὶ πασιφανῶς ἐχαράχθησαν ὑπὸ διαφόρων χειρῶν εἰς τὰς διαφόρους ἐποχάς. Περὶ αὐτῶν καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ περγαμηνῇ διαλαμβανομένων θὰ ὁμιλήσω μετ' ὀλίγον.

— Ὑπάρχει ἄλλο τι; ἠρώτησεν ὁ Λέων ἐν τῇ ἐξάψει του.

Ἐψηλάφησα τῇδε κἀκεῖσε καὶ εὗρον σκληρόν τι πρᾶγμα κεκρυμμένον ἐντὸς μικροῦ λινοῦ σάκκου. Ἐκ τοῦ σάκκου τούτου ἐξηγάγομεν πρῶτον μὲν ὡραίαν μικρογραφίαν γεγραμμένην ἐπὶ ἐλέφαντος, καὶ δεύτερον μικρὸν κάνθαρον χρώματος φαιοῦ ἔχοντα γεγλυμμένον ἐπ' αὐτοῦ πτηνὸν καὶ ἕτερά τινα σχήματα σημαίνοντα, ὡς ἐβεβαιώθημεν κατόπιν, «Σουτέν σὲ Ρᾶ» ἤτοι «Βασιλικὸς υἱὸς τοῦ Ρᾶ ἢ τοῦ ἡλίου». Ἡ μικρογραφία παρίστα τὴν Ἑλληνίδα μητέρα τοῦ Λέοντος. Ἦτο χαρίεσσα γυνή, μὲ βαθύχροας ὀφθαλμούς. Ὄπισθεν τῆς εἰκόνος ὑπῆρχον αἱ ἑξῆς λέξεις γεγραμμέναι διὰ τῆς χειρὸς τοῦ πτωχοῦ Βίνσεῦ, «Ἡ προσφιλής μου σύζυγος.»

— Αὐτά εἶνε ὅλα, εἶπον.

Πολὺ καλά, ἀπήντησεν ὁ Λέων, ἀφίνων τὴν εἰκόνα, ἣν παρετήρει μετὰ τρυφερότητος· ἤδη ἂς ἀναγνώσωμεν τὴν ἐπιστολήν.

Καὶ ταῦτα λέγων ἔθραυσε τὰς σφραγίδας καὶ ἀνέγνω μεγαλοφώνως:

«Υἱέ μου Λέων, — Ὅταν ἀνοίξῃς τὴν

παροῦσάν μου, ἂν ζήσῃς ἴνα τὸ πράξῃς, θὰ ἦσαι ἀνὴρ καὶ ἐγὼ θὰ ἔχω πρὸ πολλοῦ ἀποθάνῃ καὶ θὰ ἦμαι ἐξηλειμμένος ἐκ τῆς μνήμης πάντων τῶν γνωρισάντων με. Ἐν τούτοις ἀναγινώσκων αὐτὴν ἐνθυμοῦ, ὅτι ὑπῆρξα, τίς οἶδεν ἂν δὲν ὑπάρχω εἰσέτι, καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ διὰ τοῦ κρίνου τῆς γραφίδος καὶ τοῦ χάρτου, σοὶ τείνω τὴν χεῖρά μου διὰ μέσου τοῦ χωρίζοντός μας ὠκεανοῦ τοῦ θανάτου καὶ ἡ φωνή μου σοὶ λαλεῖ ἐκ τῆς ἀφάτου σιγῆς τοῦ τάφου.

«Καίτοι εἶμαι νεκρὸς καὶ οὐδεμία ἀνάμνησις περὶ ἐμοῦ ὑπάρχει ἐν τῷ πνεύματί σου, ἐν τούτοις εἶμαι μετὰ σοῦ τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν ἀναγινώσκεις. Ἀπὸ τῆς γεννήσεώς σου μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης δὲν εἶδον ἢ πολὺ ὀλίγον, τὸ πρόσωπόν σου. Συγχώρησόν με διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἡ ζωή σου ἐστοίχισε τὴν ζωὴν τῆς γυναικός, ἣν ἠγάπων περισσότερον ἢ ὅσον ἀγαπῶνται συνήθως αἱ γυναῖκες, καὶ ἡ ἐκ τούτου πικρία διατηρεῖται εἰσέτι. Ἐὰν ἔζων ἐπὶ πλέον σὺν τῷ χρόνῳ θὰ κατενίκων τὸ ἀνόητον αὐτὸ αἴσθημα, ἀλλὰ δὲν εἶμαι προωρισμένος ἵνα ζήσω. Τὰ φυσικὰ καὶ ἠθικὰ δεινά μου εἶνε πλείονα τῶν ὅσον δύναμαι νὰ ὑποφέρω, ὥστε ἅμα σοὶ ἐξασφαλίσω τὴν ἐν τῷ μέλλοντι εὐτυχίαν σου, ὡς ἤδη καταγίνομαι, θὰ θέσω τέλος εἰς τὴν ζωήν μου. Εἴθε νὰ μὲ συγχωρήσῃ ὁ Ὕψιστος, ἐὰν πράττω κακῶς, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ζήσω περισσότερον τοῦ ἑνὸς εἰσέτι ἔτους.»

— Ὥστε ηὐτοκτόνησε! ἀνέκραξα. Τὸ εἶχον μαντεύσει.

«Καὶ ἤδη», ἐξηκολούθησεν ὁ Λέων χωρὶς ν' ἀποκριθῇ, «ἀρκοῦσι ταῦτα περὶ ἐμαυτοῦ.» Αἱ περὶ ἐμοῦ κρίσεις ἀνήκουσιν εἰς ὑμᾶς τοὺς ζῶντας καὶ ὄχι εἰς ἐμὲ τὸν πρὸ πολλοῦ ἀποθανόντα καὶ λησμονηθέντα ὡς ἂν μὴ εἶχον ὑπάρξῃ. Ὁ φίλος μου Χόλλυ (εἰς ὃν ἂν συγκατατεθῇ σκοπεύω νὰ ἐμπιστευθῶ τὴν κηδεμονίαν σου), θὰ σοὶ ἔχῃ ἤδη ὁμιλήσει περὶ τῆς μεγάλης ἀρχαιότητος τῆς γενεᾶς σου. Εἰς δὲ τὰ ἐν τῷ κιβωτιδίῳ ἐμπεριεχομένα ἔγγραφα θὰ εὕρῃς ἀποχρώσας περὶ τούτου ἀποδείξεις. Ἡ ἀλλόκοτος ἱστορία, ἣν θὰ εὕρῃς κεχαραγμένην ἐπὶ τῆς κεράμου διὰ χειρὸς τῆς ἀρχαιοτάτης προμήτορός σου, μοὶ ἐγένετο γνωστὴ ὑπὸ τοῦ πατρός μου κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του, καὶ ἐνετυπώθη ζωηρῶς εἰς τὴν φαντασίαν μου. Ὅταν ἤμην δέκα καὶ ἐννεαετὴς ἀπεφάσισα, ὡς, πρὸς δυστυχίαν του, εἰς ἐκ τῶν προγόνων μας τῆς ἐποχῆς τῆς Ἐλισάβετ, νὰ πεισθῶ περὶ τῆς ἀληθείας της. Δὲν δύναμαι νὰ ἀφηγηθῶ ἤδη πᾶν ὅ,τι μοὶ συνέβη· ἀλλὰ τοῦτο εἶδον ἰδίοις ὀφθαλμοῖς: Ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Ἀφρικῆς, εἰς μέρος ἀνεξερεύνητον εἰσέτι καὶ κείμενον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν πρὸς βορρᾶν ἀπὸ τοῦ μέρους ἐν ᾧ ὁ Ζαμβέζης χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν, ὑπάρχει ἀκρώρεια, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ἐγείρεται κορυφὴ ἔχουσα τὸ σχῆμα κεφαλῆς αἰθίοπος ὁμοιαζούσης πρὸς ἐκείνην, περὶ ἧς γίνεται μνεία ἐπὶ τῆς κεράμου.

«Ἔφθασα ἐκεῖ καὶ ἀποβιβασθεὶς ἔμαθον παρὰ πλάνητος ἰθαγενοῦς, ὅστις εἶχε προγραφῆ ὑπὸ τῶν ὁμοεθνῶν του ἕνεκα ἐγκλήματος διαπραχθέντος ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι ἀπωτέρω εἰς τὸ ἐσωτερικὸν, ὑπάρχουν μεγάλα ὄρη σχήματος κυπέλων, καὶ ἄντρα περιβαλλόμενα ὑπὸ ἀπείρων ἐλῶν. Ἔμαθον ἐπίσης ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ μέρους ἐκείνου ἐλάλουν διάλεκτόν τινα τῆς Ἀραβικῆς καὶ ὅτι κυβερνῶνται ὑπὸ *ὡραίας λευκῆς γυναικός*, ἣν σπανίως βλέπουσιν, ἀλλ' ἥτις ᾄδεται ὅτι ἔχει δύναμιν ἐπὶ πάντων τῶν πραγμάτων ζώντων καὶ νεκρῶν. Δύο ἡμέρας βραδύτερον ὁ ἄνθρωπος, παρ' οὗ ἔμαθον ταῦτα, ἀπέθανεν ἐκ τοῦ πυρετοῦ, ἐξ οὗ εἶχε προσβληθῆ διερχόμενος τὰ ἕλη, καὶ ἐγὼ ἠναγκάσθην ἕνεκα ἐλλείψεως προμηθειῶν καὶ ὡς ἐκ τῶν ἀναφανέντων μοι συμπτωμάτων τῆς ἀσθενείας, ἥτις μὲ κατέβαλε βραδύτερον, νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ πλοῖόν μου.

«Εἶνε περιττὸν νὰ ἀναφέρω ὅ,τι μοὶ συνέβη κατόπιν. Ἐναυάγησα ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Μαδαγασκὰρ καὶ μετά τινας μῆνας παρελήφθην ὑπὸ ἀγγλικοῦ πλοίου ἐκεῖθεν καὶ ὡδηγήθην εἰς Ἄδεν, ὁπόθεν ἐξέπλευσα ἐπανερχόμενος εἰς Ἀγγλίαν σὺν τῇ ἀποράσει νὰ ἀναλάβω τὰς ἀναζητήσεις μου ἅμα ὡς ἤμην ἕτοιμος πρὸς τοῦτο. Κατὰ τὴν ἐπάνοδόν μου ἔμεινα ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐκεῖ, διότι *τὰ πάντα ὑπὸ ὁ ἔρως*, συνήντησα τὴν προσφιλῆ μου μητέρα σου καὶ τὴν ἐνυμφεύθην καὶ ἐκεῖ σὺ μὲν ἐγεννήθης, ἐκείνη δὲ ἀπέθανε. Τότε προσεβλήθην ὑπὸ τῆς τελευταίας ἀσθενείας μου καὶ ἐπέστρεψα ἐνταῦθα ἵνα ἀποθάνω. Καὶ ὅμως εἰσέτι ἤλπιζα παρ' ἐλπίδα, καὶ ἤρχισα τὴν σπουδὴν τῆς ἀραβικῆς, σκοπῶν, ἂν ποτε ἡ ὑγεία ἐβελτιοῦτο, νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς καὶ νὰ λύσω τὸ μυστήριον, οὐτινος ἡ παράδοσις ἔζησεν ἐπὶ τοσαύτας ἑκατονταετηρίδας ἐν τῇ οἰκογενείᾳ μας. Ἀλλ' ἡ ὑγεία μου δὲν ἐβελτιώθη, καὶ ὅσον τοὐλάχιστον ἀφορᾷ ἐμέ, ἡ ἱστορία ἔφθασεν εἰς τὸ τέρμα της.

«Διὰ σὲ ὅμως, υἱέ μου, δὲν ἐτελείωσε καὶ πρὸς σὲ παραδίδω ταῦτα τὰ προϊόντα τῶν μόχθων μου ὁμοῦ μετὰ τῶν πειστηρίων τῆς καταγωγῆς σου. Ἐφρόντισα νὰ διαθέσω τὰ πράγματα τοιούτῳ τρόπῳ, ὥστε τὰ ἔγγραφα ταῦτα δὲν θὰ περιέλθωσιν εἰς χεῖράς σου εἰμὴ ὅταν φθάσῃς εἰς ἡλικίαν νὰ κρίνῃς ἂν πρέπῃ καὶ θέλῃς ν' ἀναλάβῃς τὴν ἐξερεύνησιν πράγματος, ὅπερ, ἂν εἶνε ἀληθές, εἶνε τὸ μέγιστον μυστήριον τοῦ κόσμου, ἢ ἂν θέλῃς νὰ τὸ παραμελήσῃς ὡς ἄχρηστον μῦθον γεννηθέντα ἐκ τοῦ νοσοῦντος ἐγκεφάλου γυναικός, ἐγὼ δὲν πιστεύω ὅτι εἶνε μῦθος. Ζωὴ ὑπάρχει. Καὶ ἀφοῦ ὑπάρχῃ ζωή, διατί νὰ μὴ ὑπάρχῃ μέσον πρὸς παράτασιν αὐτῆς; Ἀλλ' ἂς μὴ προκαταλάβω τὸ πνεῦμα σου· ἀνάγνωσον καὶ θὰ ἴδῃς μόνος σου. Ἂν προτίθεσαι νὰ ἀναδεχθῇς τὴν ἀναζήτησιν, διέθεσα οὕτω τὰ πράγματα, ὥστε δὲν θὰ σοὶ λείψωσι τὰ μέσα. Ἂν ὅμως πεισθῇς ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶνε χίμαιρα, τότε σὲ ἐξορκίζω νὰ καταστρέψῃς τὴν κέραμον καὶ τὰ ἀντίγραφα ἵνα λείψῃ διὰ παντὸς τοιαύτη αἰτία μερίμνης ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν μας. Τοῦτο θὰ εἶνε ἴσως τὸ φρονιμώτερον. Τὸ ἄγνωστον ὑπολαμβάνεται συνήθως ὡς τρομερὸν ὄχι διὰ τὴν ἔμφυτον δεισιδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ διότι συνέπεσε τόσον συχνὰ νὰ εἶνε τρομερόν. Ὁ θίγων ἀπείρους καὶ ἀγνώστους δυνάμεις, αἵτινες ἐμψυχοῦσι τὸ σύμπαν, δυνατὸν νὰ πέσῃ θῦμά των. Ἀλλ' ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι κατώρθου νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπόν του, καὶ νὰ ἀναδύσῃ ἐκ τῆς δοκιμῆς διὰ παντὸς ὡραῖος καὶ νέος, περιφρονῶν τὴν ἐπιρροὴν τοῦ χρόνου καὶ τῆς κακίας καὶ ὑψούμενος ἄνωθεν τῆς φυσικῆς φθορᾶς τῆς ὕλης καὶ τοῦ πνεύματος, τίς δύναται ν' ἀποφανθῇ, ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη ἀλλοίωσις θ' ἀπέβαινε πρὸς εὐτυχίαν;

«Ἔκλεξον, υἱέ μου, καὶ εἴθε ἡ *Δύναμις* ἡ κυβερνῶσα τὸ σύμπαν καὶ ἡ λέγουσα πρὸς τὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς ἀνθρώπους «Τόσον θὰ προοδῇς, τόσα θὰ γνωρίσῃς», νὰ διευθύνῃ τὴν ἐκλογήν σου πρὸς τὴν σὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, ὃν, ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας, θὰ κυβερνήσῃς ἡμέραν τινὰ διὰ τῆς δυνάμεως τῆς κτηθείσης πείρας σου! Χαῖρε»

Οὕτως ἀποτόμως ἐπερατοῦτο ἡ ἐπιστολή, ἥτις ἄλλως τε δὲν ἔφερεν οὔτε ἡμερομηνίαν οὔτε ὑπογραφήν.

— Τί λέγεις περὶ τούτων, θεῖε Χόλλυ; εἶπεν ὁ Λέων δι' ἀσθενεστάτης φωνῆς, ἐνῷ ἐναπέθετε τὴν ἐπιστολὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἐζητοῦμεν ἐν τῷ κιβωτίῳ μυστήριον, καὶ ἰδού, εὕρομεν ὅ,τι ἐζητοῦμεν.

— Τί λέγω; Πῶς! Λέγω ὅτι ὁ πτωχὸς ὁ πατήρ σου ἦτο παράφρων, ὅταν ἔγραφε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἀπήντησα θλιβερῶς. Τοῦτο τὸ ἐμάντευσα πρὸ εἰκοσαετίας κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, καθ' ἣν εἶχεν ἔλθει εἰς τὸν θάλαμόν μου. Ὡς βλέπεις, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ηὐτοκτόνησεν ὁ δυστυχής, καὶ ἡ ἱστορία του μοῦ φαίνεται μία *σαλάτα*.

— Αὐτὸ λέγω κ' ἐγώ! εἶπεν ὁ Ἰώβ, ὅστις ἦτο πρότυπον πρακτικοῦ ἀνθρώπου.

— Ὅπως δήποτε, ἂς ἴδωμεν τί λέγει ἡ κέραμος, εἶπεν ὁ Λέων, λαμβάνων τὴν διὰ χειρὸς τοῦ πατρός του γεγραμμένην μετάφρασιν τῶν ἐπὶ τῆς κεράμου γραμμάτων καὶ ἀρχίζων νὰ ἀναγινώσκῃ.

«Ἐγώ, ἡ Ἀμενάρτας, ἐκ τοῦ βασιλικοῦ »οἴκου τῶν Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου, σύζυγος »τοῦ Καλλικράτους, ἱερέως τῆς Ἴσιδος, ἣν »οἱ μὲν θεοὶ τρέφουσι, τὰ δὲ δαιμόνια ὑπα»κούουσιν, ἀποθνήσκουσα ἤδη, πρὸς τὸ παι»δίον μου τὸν Τισισθένην ἀποστέλλω ταῦτα. »Ἔφυγόν ποτε ἐξ Αἰγύπτου ἐπὶ τῶν ἡμε»ρῶν τοῦ Νεκτανέβου, ὁμοῦ μετὰ τοῦ πα»τρός σου, ὅστις διὰ τὸν πρὸς ἐμὲ ἔρωτά του »κατεπάτησε τὸν ὅρκον του, ὃν εἶχεν ὀμώσει. »Ἐφύγομεν πρὸς νότον, διὰ τῆς θαλάσσης »καὶ πλανηθέντες ἐπὶ εἴκοσι τέσσαρας μῆνας »παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Λιβύης (Ἀφρικῆς) »τῆς πρὸς ἀνατολάς, ἐκεῖ ὅπου παρά τινα »ποταμὸν ὑπάρχει μέγας βράχος λαξευμέ»νος ἐν εἴδει κεφαλῆς Αἰθίοπος. Τέσσαρας »ἡμέρας μακρὰν τῆς ἐκβολῆς μεγάλου πο»ταμοῦ ἐκπεσόντες ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τινὲς »ἐξ ἡμῶν ἐπνίγησαν, ἄλλοι δὲ ἀπέθανον ἐκ »νόσου. Ἀλλ' ἄγριοι ἄνθρωποι μᾶς ὠδή»γησαν διὰ ἑλῶν καὶ τενάγων, ἐκεῖ ὅπου ὁ »οὐρανὸς ἀποκρύπτεται ὑπὸ θαλασσίων πτη»νῶν, καὶ ἀφοῦ ἐβαδίσαμεν ἐπὶ δέκα ἡμέρας »ἐφθάσαμεν εἰς κοῖλον ὄρος, ὅπου ὑπῆρχε με-

»γάλη πόλις ἄλλοτε, καὶ ὅπου ὑπάρχουσιν »ἄντρα, ὧν οὐδεὶς ποτε ἄνθρωπος εἶδε τὸ τέρ»μα· καὶ μᾶς ἔφεραν πρὸς τὴν βασίλισσαν »λαοῦ, ὅστις θέτει ἀγγεῖα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν »τῶν ξένων ἐν ἤδη στεφάνων, βασίλισσαν »ἥτις εἶνε μάγισσα καὶ ἔχει σοφίαν περὶ πάν»των τῶν πραγμάτων καὶ ζωὴν καὶ καλλο»νὴν ἀθάνατον. Ἐκείνη ἐρωτεύθη τὸν πα»τέρα σου Καλλικράτην, καὶ ἤθελε νὰ μὲ »σφίξῃ καὶ νὰ τὸν λάβῃ σύζυγόν της, ἀλλ' »ἐκεῖνος ἠγάπα ἐμὲ ὑπερβολικῶς καὶ φο»βούμενος αὐτὴν δὲν ἠθέλησε. Τότε μᾶς ἔ»λαβε καὶ ὁδηγήσασα ἡμᾶς διὰ ἐπικινδύ»νων ὁδῶν τῇ βοηθείᾳ μαγείας, μᾶς ἔφερε »πρὸς τὸ μέρος ἐν ᾧ κεῖται μέγα τι βάρα»θρον, ἐν τῷ στομίῳ τοῦ ὁποίου ἔκειτο νε»κρὸς ὁ γέρων φιλόσοφος καὶ μᾶς ἔδειξε τὴν »ἐλισσομένην στήλην τῆς ζωῆς, ἥτις δὲν θνή»σκει καὶ ἧς ἡ φωνὴ εἶνε ὡς φωνὴ βρον»τῆς καὶ ἀφοῦ διῆλθε διὰ τῶν φλογῶν ἐξ»ῆλθε καὶ πάλιν ἀβλαβὴς καὶ ὡραιοτέρα »ἑαυτῆς. Τότε ὡρκίσθη νὰ καταστήσῃ καὶ »τὸν πατέρα σου ἀθάνατον ὡς ἦτο αὐτὴ ἂν »συγκατένευε νὰ μὲ θανατώσῃ καὶ νὰ συ»νοικήσωσι, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ φο»νεύσῃ ἡ ἰδία ἕνεκα τῆς μαγείας τοῦ λαοῦ »μου, ἣν ἔχω καὶ κατὰ τῆς ὁποίας δὲν ἴσχυε. »Καὶ ἐκεῖνος ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ προ»σώπου του, ἵνα μὴ βλέπῃ τὸ κάλλος της »καὶ δὲν ἤθελε νὰ δεχθῇ. Τότε ἐν τῇ »ὀργῇ της τὸν ἔπληξε διὰ τῆς μαγείας της »καὶ ἀποθανόντα τὸν ἔκλαυσε καὶ τὸν με»τέφερεν ἐκεῖθεν μετὰ θρήνων. Φοβηθεῖσα »δέ, μὲ ἔπεμψε πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ με»γάλου ποταμοῦ τοῦ ταξειδευομένου ὑπὸ »πολλῶν πλοίων. Ἐπιβᾶσα ἐπὶ ἑνὸς ἐξ αὐ»τῶν, ἐφ' οὗ καὶ σὲ ἐγέννησα, μετηνέχθην »μακρὰν καὶ μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις »ἔφθασα τέλος εἰς Ἀθήνας. Ἤδη σοὶ λέγω, »ὦ υἱέ μου Τισισθένη, ἀναζήτησον τὴν γυ»ναῖκα, καὶ μάθε τὸ ἀπόρρητον τῆς ζωῆς, »ἂν δὲ δύνασαι νὰ εὕρῃς τρόπον φόνευσον »αὐτὴν χάριν τοῦ πατρός σου Καλλικρά»τους· ἂν φοβηθῇς ἢ ἀποτύχῃς, λέγω τὰ »αὐτὰ πρὸς πάντας τοὺς ἀπογόνους σου οἵ»τινες θὰ ἔλθωσι μετὰ σέ, μέχρις οὗ εὑρεθῇ »τέλος εἰς ἀνδρεῖος ἀνὴρ μεταξὺ αὐτῶν »ὅστις θὰ λουσθῇ ἐν τῷ πυρὶ καὶ θὰ βασι»λεύσῃ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὁμιλῶ περὶ »πραγμάτων, ἅτινα, καίτοι δυσκόλως πι»στεύονται, εἶνε ἀληθῆ, διότι τὰ εἶδον καὶ »δὲν ψεύδομαι.

— Ὁ Θεὸς νὰ τὴν συγχωρήσῃ. Ἐψιθύρισεν ὁ Ἰώβ, ὅστις ἠκροᾶτο τὴν ἀνάγνωσιν μὲ ἠνεῳγμένον στόμα.

Τὸ κατ' ἐμέ, ἐξηκολούθουν νὰ νομίζω ὅτι ὁ φίλος μου, ἔχων τεταραγμένας τὰς φρένας, κατεσκεύασεν ὁλόκληρον τὴν ἱστορίαν ταύτην καίτοι ἀφ' ἑτέρου δὲν ἠδυνάμην νὰ πείσῳ ἐντελῶς ἐμαυτόν, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ εἶνε ἀποκύημα φαντασίας ἀνθρώπου νοσοῦντος. Ἦτο πολὺ πρωτότυπος. Ἵνα διασκεδάσω τὰς ἀμφιβολίαν μου ἔλαβον τὴν κέραμον καὶ ἤρχισα νὰ ἀναγινώσκω τὴν ἐπ' αὐτῆς γραφήν. Ἡ γλῶσσα ἦτο λίαν καλὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐγράφη καὶ τῆς χαραξάσης αὐτήν, ἥτις ἦτο Αἰγυπτία καὶ ὄχι Ἑλληνίς.

Ἰδοὺ τὸ ἐπὶ τῆς κεράμου κείμενον.

ΑΜΕΝΑΡΤΑΣΤΟΥΒΑΣΙΚΟΥΓΕΝΟΥΣΤΟΥΑΙ ΓΥΠΤΙΟΥΗΚΑΛΛΙΚΡΑΤΟΥΣΙΣΙΔΟΣΙΕΡΕΩΣ ΗΝΟΙΜΕΝΘΕΟΙΤΡΕΦΟΥΣΙΤΑΔΕΔΑΙΜΟΝΙΑ ΥΠΟΓΑΣΣΕΤΑΙΗΔΗΤΕΛΕΥΤΩΣΑΤΙΣΙΣΘΕ ΝΕΙΤΩΠΑΙΔΙΕΠΙΣΤΕΛΛΕΙΤΑΔΕ ΣΥΝΕΦΥ ΓΟΝΓΑΡΠΟΤΕΕΚΤΗΣΑΙΓΥΠΤΙΑΣΕΠΙΝΕΚ ΤΑΝΑΕΒΟΥΜΕΤΑΤΟΥΣΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΔΙΑΤΟΝ ΕΡΩΤΑΤΟΝΕΜΟΝΕΠΙΟΡΚΗΣΑΝΤΟΣ ἤτοι:

«Ἀμενάρτας, τοῦ βασιλικοῦ γένους τοῦ Αἰγυπτίου, ἡ Καλλικράτους Ἴσιδος ἱερέως, ἣν οἱ μὲν θεοὶ τρέφουσι τὰ δὲ δαιμόνια ὑποτάσσεται, ἤδη τελευτῶσα Τισισθένει τῷ παιδὶ ἐπιστέλλει τάδε· συνέφυγον γάρ ποτε ἐκ τῆς Αἰγυπτίας ἐπὶ Νεκτανέβου μετὰ τοῦ σοῦ πατρός, διὰ τὸν ἔρωτα τὸν ἐμὸν ἐπιορκήσαντος· φυγόντες δὲ πρὸς νότον διαπόντιοι καὶ κδ' μῆνας κατὰ τὰ παραθαλάττια τῆς Λιβύης τὰ πρὸς ἡλίου ἀνατολὰς πλανηθέντες, ἔνθαπερ πέτρα τις μεγάλη, γλυπτὸν ὁμοίωμα Αἰθίοπος κεφαλῆς, εἶτα ἡμέρας τέτταρας ἀπὸ στόματος ποταμοῦ μεγάλου ἐκπεσόντες, οἱ μὲν κατεποντίσθημεν, οἱ δὲ νόσῳ ἀπεθάνομεν· τέλος δὲ ὑπ' ἀγρίων ἀνθρώπων ἐφερόμεθα διὰ ἑλέων τε καὶ τεναγέων ἔνθα περ πτηνῶν πλῆθος ἀποκρύπτει τὸν οὐρανὸν ἡμέρας δέκα ἕως ἤλθομεν εἰς κοίλόν τι ὄρος, ἔνθα ποτὲ μεγάλη πόλις ἦν, ἄντρα δὲ ἀπείρονα· ἤγαγον δὲ ὡς βασίλειαν τὴν τῶν ξένους χύτραις στεφανούντων, ἥτις μαγείᾳ μὲν ἐχρῆτο ἐπιστήμῃ δὲ πάντων καὶ δὴ καὶ κάλλος καὶ ῥώμην ἀγήρως ἦν· ἡ δὲ Καλλικράτους τοῦ σοῦ πατρὸς ἐρασθεῖσα τὸ μὲν πρῶτον συνοικεῖν ἐβούλετο ἐμὲ δὲ ἀνελεῖν· ἔπειτα ὡς οὐκ ἀνέπειθεν, ἐμὲ γὰρ ὑπερεφίλει καὶ τὴν ξένην ἐφοβεῖτο, ἀπήγαγεν ἡμᾶς ὑπὸ μαγείας καθ' ὁδοὺς σφαλερὰς ἔνθα τὸ βάραθρον τὸ μέγα, οὗ κατὰ στόμα ἔκειτο ὁ γέρων ὁ φιλόσοφος τεθνεώς, ἀφικομένοις δ' ἔδειξε φῶς τοῦ βίου εὐθύ, οἷον κίονα ἑλισσόμενον φωνὴν ἱέντα καθάπερ βροντῆς εἶτα διὰ πυρὸς βεβηκυῖα ἀβλαβὴς καὶ ἔτι καλλίων αὐτὴ ἑαυτῆς ἐξεφάνη. Ἐκ δὲ τούτων ὤμοσε καὶ τὸν σὸν πατέρα ἀθάνατον ἀποδειξειν, εἰ συνοικεῖν βούλοιτο ἐμὲ δὲ ἀνελεῖν, οὐ γὰρ οὖν αὐτὴ ἀνελεῖν ἴσχυεν ὑπὸ τῶν ἡμεδαπῶν ἣν καὶ αὐτὴ ἔχω μαγείας· ὁ δ' οὐδέν τι μᾶλλον, τῷ χεῖρε τῶν ὀμμάτων προΐσχω ἵνα δὴ τὸ τῆς γυναικὸς κάλλος μὴ ὁρῷη· ἔπειτα ὀργισθεῖσα κατεγοήτευσε μὲν αὐτόν, ἀπωλόμενον μέντοι κλαίουσα καὶ ὀλυρομένη ἐκεῖθεν ἀπήνεγκεν, ἐμὲ δὲ φόβῳ ἀφῆκεν εἰς τὸ στόμα τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τοῦ ναυσιπόρου, πόρρω δὲ ναυσίν, ἐφ' ὧπερ πλέουσα ἕτεκόν σε, ἀποπλεύσασα μόλις ποτὲ δεῦρο Ἀθήναζε κατηγαγόμην. σὺ δέ, ὦ Τισίσθενες, ὧν ἐπιστέλλω μὴ ὀλιγώρει· δεῖ γὰρ τὴν γυναῖκα ἀναζητεῖν ἥν πως τὸ τοῦ βίου μυστήριον ἀνεύρῃς καὶ ἀναιρεῖν, ἥν που παρασχῇ, διὰ τὸν σὸν πατέρα Καλλικράτην. εἰ δὲ φοβούμενος ἢ δι' ἄλλο τι αὐτὸν λείπει τοῦ ἔργου, πᾶσι τοῖς ὕστερον αὐτὸ τοῦτο ἐπιστέλλω, ἕως ποτὲ ἀγαθός τις γενόμενος τῷ πυρὶ λούσασθαι τολμήσει καὶ τὰ ἀριστεῖα ἔχων βασιλεῦσαι τῶν ἀνθρώπων. Ἄπιστα μὲν δὴ τὰ τοιαῦτα λέγω, ὅμως δὲ ἃ αὐτὴ ἔγνωκα οὐκ ἐψευσάμην».

Ἡ μετάφρασις, ὡς ἀνεκάλυψα παραβαλὼν αὐτὴν μετὰ τοῦ κειμένου, ἦτο πιστὴ καὶ καλή.

Ἐπὶ *τοῦ κυρτοῦ τῆς κεράμου* παρὰ τὴν γραφὴν, δηλαδὴ τὸ μέρος ἀκριβῶς ὅπου ἦτο τὸ στόμα τοῦ ἀμφορέως, ὑπῆρχον ἐζωγραφημένα δι' ἀμαυροῦ ἐρυθροῦ τὰ σύμβολα περὶ ὧν ἤδη εἴπομεν ὅτι ἦσαν κεχαραγμένα ἐπὶ τοῦ κανθάρου ὃν εὕρομεν ἐν τῷ κιβωτιδίῳ.

Τὰ σύμβολα, ἢ μᾶλλον τὰ ἱερογλυφικὰ ταῦτα ἦσαν ἀνεστραμμένα ὡς τὰ ἀποτυπώματα, ἅτινα μένουσιν ἐπὶ κηροῦ, ὅταν πιέσωμεν ἐπ' αὐτοῦ νόμισμα ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Ἦσαν ταῦτα τὰ σύμβολα τοῦ ἀρχαίου Καλλικράτους[1] ἢ ἄλλου τινος ἡγεμόνος ἢ Φαραώ, ἐξ οὗ ἦλκε τὸ γένος ἡ σύζυγός του ἡ Ἀμενάρτας; Δὲν δύναμαι νὰ ἀποφανθῶ. Ἐπίσης δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω ἂν εἶχον ζωγραφηθῆ ἐπὶ τῆς κεράμου κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καθ' ὃν ἐχαράχθησαν καὶ οἱ ἑλληνικοὶ χαρακτῆρες ἢ ἂν ἀντεγράφησαν κατόπιν ἐκ τοῦ κανθάρου παρά τινος τῶν μεταγενεστέρων μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Κάτωθεν τῶν γραμμάτων γεγραμμένη διὰ τῶν αὐτῶν ἀμαυρῶν χρωμάτων ὑπῆρχεν ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ ὦμοι σφιγγὸς πτερωτῆς. Αἱ πτέρυγες εἶνε σύμβολον μεγαλειότητος, ὅπερ, καίτοι εἶδον πολλάκις ἐπὶ τῶν εἰκόνων τῶν ἱερῶν βοῶν καὶ τῶν Θεῶν, οὐδέποτε πρὶν τὸ ἀπήντησα ἐπὶ σφιγγός.

Πρὸς τὸ δεξιὸν πλάγιον τῆς κεράμου ὑπῆρχεν ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ κεχαραγμένη δι' ἐρυθροῦ καὶ ὑπογεγραμμένη διὰ κυανῶν γραμμάτων:

«Ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης ὑπάρχουν παράδοξα πράγματα. Τοῦτο ἐχάρεν.

Ἡ Δωροθέα Βίνσεῦ.»

Ἀπορῶν τί νὰ σκεφθῶ ἔστρεψα τὸ κειμήλιον καὶ τὸ παρετήρησα ἐκ τῶν ὄπισθεν. Ἦτο κεκαλυμμένον ἐξ Ἑλληνικῶν, Λατινικῶν καὶ Ἀγγλικῶν ἐπιγραφῶν.

Ἡ πρώτη ἦτο γεγραμμένη διὰ κεφαλαίων χαρακτήρων ὁμοίων πρὸς τοὺς τῆς γραφῆς, ἣν παρέθεσα ἀνωτέρω, καὶ εἶχε χαραχθῆ ὑπὸ τοῦ Τισισθένους διὰ τὸν υἱόν του. Εἶχε δὲ ὡς ἑξῆς:

«Οὐκ ἂν δυναίμην πορεύεσθαι

Τισισθένης Καλλικράτει τῷ παιδί».

Φαίνεται ὅτι ὁ Καλλικράτης οὗτος, ὅστις ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ πάππου του, ἀπεπειράθη νὰ πορευθῇ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ὑποδεικνυομένου μέρους, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε, ὡς αὐτὸς γράφει ὀλίγον κατωτέρω,

«Τῶν θεῶν ἀντιστάντων ἐπαυσάμην τῆς πορείας.

Καλλικράτης τῷ παιδί».

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐπιγραφῶν, ὧν ἡ δευτέρα ἦτο ἀντιστροφως γεγραμμένη καὶ τόσον ἐφθαρμένη, ὥστε μετὰ κόπου ἠδυνήθην νὰ τὴν ἀναγνώσω, ὑπῆρχεν ὑπογραφὴ μεταγενεστέρα. Αὕτη:

«Λιονὲλ Βινσεῦ ἡλικίας 19 ἐτῶν»

Νομίζω ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸν πρόπαππον τοῦ Λέοντος. Πρὸς τὰ δεξιὰ ταύτης ἦσαν τὰ ἀρχικὰ ψηφία «J.B.V.» καὶ κάτωθεν αὐτῶν πλῆθος ἑλληνικῶν ὑπογραφῶν μὲ τὸ στερεότυπον «*Τῷ παιδί*», ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι τὸ κειμήλιον εἶχε μεταβιβασθῆ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν ἐπὶ πολλὰς γενεάς.

Μετὰ τὰς ἑλληνικὰς ὑπογραφὰς εἵποντο αἱ πρῶται εὐανάγνωστοι λέξεις Romæ A. U. C. ὥστε προφανῶς ἤδη ἡ οἰκογένεια εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς Ρώμην. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὴν χρονολογίαν τῆς ἐν Ρώμῃ ἐγκαταστάσεώς της δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξακριβώσω, ἐπειδὴ ἀκριβῶς κατὰ τὴν θέσιν ἐν ᾗ ὤφειλε νὰ εἶνε, ἡ κέραμος, εἶχε θραυσθῆ καὶ δὲν ἔμενον εἰμὴ οἱ ἀριθμοὶ VCI...

Κατόπιν εἵποντο δώδεκα λατινικαὶ ὑπογραφαὶ γεγραμμέναι μιγδὴν καὶ ὅπου ὑπῆρχε πρόσφορος πρὸς γραφὴν θέσις. Πλὴν ἁπασαι ἐκτὸς τριῶν ἦσαν «Vindex» ἢ «Ἐκδικητής», ὄνομα, ὡς φαίνεται, ληφθὲν ὑπὸ τῆς οἰκογενείας μετὰ τὴν μετοίκησίν της εἰς Ρώμην κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἑλληνικοῦ Τισισθένους, ὅπερ ἐπίσης σημαίνει *ἐκδικητής*. Τὸ λατινικὸν ἐπίθετον κατόπιν μεταμορφοῦται εἰς τὸ μεσαιωνικὸν δὲ Βίνσεῦ καὶ τέλος εἰς τὸ ἁπλούστερον καὶ νεώτερον Βίνσεῦ. Εἶνε καταπληκτικὸν νὰ σκέπτηταί τις ὅτι ἡ ἐμπνευσθεῖσα ἐκδίκησις ὑπὸ Αἰγυπτίας ζησάσης πρὸ Χριστοῦ ἠδυνήθη νὰ μετατραπῇ εἰς ἀγγλικὸν ἐπίθετον. Τινὰ ἐκ τῶν Ρωμαϊκῶν ἐπιθέτων τῶν ἐπὶ τῆς κεράμου ἀπήντησα εἰς ἱστορίας καὶ χρονικά, ἅτινα ἀνέγνωσα κατόπιν. Ἂν δὲν ἀπατῶμαι εἶνε ταῦτα:

MVSSIVS VINDEX
SEX. VARIVS.MARVLLVS.
C.FVFIDIVS C. F VINDEX·

ἐπίσης

LABERIA POMPEIANA.CONIVX.
MACRINI. VINDICIS·

Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶνε ὄνομα Ρωμαίας δεσποίνης.

Ὁ παρὰ πόδας κατάλογος συμπεριλαμβάνει τινὰ τῶν ἐπὶ τῆς κεράμου ὀνομάτων.

G. Caecilius Vindex.
M. Aimilius Vindex.
Sex. Varius Marullus.
Q.Sosius Priscus Senesio Vindex. κτλ.

Μετὰ τὰ ὀνόματα ταῦτα ὑπάρχει χάσμα πολλῶν ἀναμφιβόλως αἰώνων, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ πῶς ἡ κέραμος διετηρήθη καὶ τί συνέβη κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ φίλος μου μοὶ εἶχεν εἴπει ὅτι οἱ Ρωμαῖοι πρόγονοί του μετῴκησαν εἰς Λομβαρδίαν καὶ ὅταν ὁ Καρλομάγνος εἰσήλασεν εἰς αὐτὴν τὸν ἠκολούθησαν διὰ τῶν Ἄλπεων καὶ κατῴκησαν εἰς Βρεττάνην, ὁπόθεν μετέβησαν εἰς Ἀγγλίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν Ἐδουάρδου τοῦ Ἐξομολογητοῦ. Ἀλλὰ δὲν γινώσκω πῶς ἔμαθε πάντα ταῦτα, καθόσον οὐδεμία μνεία γίνεται ἐπὶ τῆς κεράμου περὶ Καρόλου τοῦ μεγάλου ἢ περὶ Λομβαρδίας, καίτοι ἀναφέρεται ἡ Βρεττάνη.

Μετὰ ταῦτα φαίνονται ἱπποτικοὶ σταυροί, ἐπ' αὐτῆς καὶ σταυροφόρων ξίφη καὶ ἐπὶ τέλους διὰ κυανῶν γραμμάτων τὰ ἀρχικὰ γράμματα A. V. καὶ ἡ χρονολογία 1800. Ἕπεται δὲ τούτων ἑτέρα παράδοξος ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἄνωθεν ἱσταυρωμένων ἱπποτικῶν ξιφῶν καὶ χρονολογουμένη 1445. Ἀλλὰ ταύτην τὴν παραλείπω ὡς μὴ ἐνδιαφέρουσαν πολὺ τὸν ἀναγνώστην, ἀρκούμενος νὰ εἴπω ὅτι ἀφηγεῖται τὴν ἱστορίαν τῆς πρώτης ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς. Κατόπιν ἔρχεται ἄλλη χρονολογουμένη 1564, ἥτις ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Παράδοξος ἱστορία στοιχίσασα εἰς τὸν »πατέρα μου τὴν ζωήν του. Διότι ἐνῷ ἐζή»τει νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν τόπον ἐπὶ τῆς ἀνα»τολικῆς παραλίας τῆς Ἀφρικῆς ἐβυθίσθη ὑπὸ πορτογαλλικῆς γαλέρας τὸ πλοῖόν του »καὶ αὐτὸς ἐναυάγησε. Θ. Βίνσεῦ».

Τελευταῖον ὑπῆρχεν ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή, ἥτις εἶνε παραφθορὰ τῶν λέξεων τοῦ Ἀμλέτου:

«Ὑπάρχουσι πλείοτερα πράγματα ἐν »τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐν τῇ γῇ ἢ ὅσα δύναται »νὰ ὀνειρευθῇ ἡ φιλοσοφία σου, Ὁράτιε.»

Τέλος ὑπῆρχε τὸ λατινικὸν αὐτόγραφον ὅπερ ἦτο μετάφρασις μεσαιωνικῆ τῆς πρώτης ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν καὶ οὐδὲν πλέον.

(Ἕπεται συνέχεια)

[1] Τὰ σύμβολα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὸν Καλλικράτην. Ὁ Καλλικράτης ἦτο ἱερεὺς καὶ δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ ἔχῃ σύμβολα, ἅτινα εἶχον μόνοι οἱ βασιλεῖς. (ὁ Ἐκδότης.)

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Μεταξὺ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κ. Καραπάνου καὶ τῶν διοικητῶν τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἠπειροθεσσαλικῆς, Βιομηχανικῆς, Ἰονικῆς καὶ Κωνσταντινουπόλεως ὑπεγράφη ἡ σύμβασις τοῦ προσωρινοῦ δανείου τῶν 7 ἑκατομμυρίων χρυσῶν δραχμῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ τοκοχρεωλυσίου τῆς ληγούσης ἑξαμηνίας. — Ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου ἐψάλη ἐπίσημος δοξολογία ἐν τῷ ἀνακτορικῷ ναῷ χοροστατοῦντος τοῦ Μητροπολίτου. Τὴν δ' ἑσπέραν παρετέθη ἐπίσημον γεῦμα ἐν τοῖς Ἀνακτόροις καὶ ἐφωταγωγήθησαν ὅλα τὰ δημόσια καταστήματα. — Κατὰ τὰς πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν εἰδήσεις, ὁ νέος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αἰγύπτου ἔδειξε διαθέσεις τινὰς ὅπως ἀποτελεσματικῶς ἐπαναλειφθῶσιν αἱ πρὸ πολλοῦ διακοπεῖσαι πραγματεύσεις μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Αἰγυπτιακῆς κυβερνήσεως περὶ ἀνανεώσεως τῆς ἐμπορικῆς συμβάσεως. — Σήμερον ἀναμένεται εἰς Πειραιᾶ τὸ θωρηκτὸν Ὕδρα. — Κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ ὁ Ἱσπανικὸς στόλος. — Ὑπὸ τοῦ «Ἀρχαϊκοῦ Συλλόγου» τῶν φοιτητῶν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου παρασκευάζονται ἑορταὶ ὑπὲρ ἀνεγέρσεως μνημείου τῷ ἥρωϊ Ἀθανασίῳ Διάκῳ εἰς Ἀλαμάναν. — Ἀνεβλήθησαν τὰ ἐγκαίνια τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Μύλων-Τριπόλεως.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Διονύσιος Ε' ἀπεχώρησε προσωρινῶς τῆς ὑπηρεσίας λόγῳ ὑγείας διορίσας τοποτηρητὴν αὐτοῦ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας κ. Γερμανόν. — Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας ἐδήλωσεν εἰς τὸν Πατριάρχην διὰ τῆς ἐν Κων/πόλει πρεσβείας, ὅτι ἐκρίθη ἀναγκαία ἕνεκα πολιτικῶν καὶ κανονικῶν λόγων ἡ ἀπόλυσις τοῦ Μητροπολίτου Σβορνικίου Διονυσίου. Ὁ Μητροπολίτης οὗτος ἀπεδοκίμασε τὰ φρονήματα τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως ἐκκλησιαστικὰ βιβλία ὡς ἀντικανονικά. — Τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Πρωτοδικεῖον ἐκήρυξεν ἑαυτὸ ἀναρμόδιον πρὸ ἐκδίκασιν τῆς ἀγωγῆς τῆς ἐν Βοδενοῖς τῆς Μακεδονίας Βουλγαρικῆς κοινότητος κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς, ἀφ' ἧς ζητεῖ ἐκείνη μέρος τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ἑλλην. ναοῦ πρὸς διατήρησιν τῶν βουλγαρικῶν σχολείων. Ἤδη οἱ σχισματικοὶ Βούλγαροι δὲν θὰ τολμήσωσιν, ὡς πιστεύεται, ν' ἀνενεχθῶσιν εἰς τὰ μόνα ἁρμόδια ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν δικαστήρια. — Ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις πρὸς καταρτισμὴν βιβλιοθήκης συστᾶσα ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σ. Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ ἀπετάθη εἰς διαφόρους ἐν Εὐρώπῃ ὁμογενεῖς ζητοῦσα συνδρομήν. Πρῶτος δὲ ὁ ἐν Βελγίῳ πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας Στ. Καραθεοδωρῆς ἐφέντης ἐδώρησεν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του ὁλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν Βυζαντινῶν ἱστοριογράφων — Ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις ὑπέβαλεν εἰς τὴν βουλὴν νομοσχέδιον, δι' οὗ καταργοῦνται οἱ ἐλεύθεροι λιμένες Τεργέστης καὶ Φιοῦμε, ὑπαγόμενοι εἰς τὸ κοινὸν ἐν Αὐστρίᾳ τελωνειακὸν σύστημα. — Δησταὶ ἐξετροχίασαν τὴν ἀπὸ Κων/πόλεως εἰς Σερκίσκοϊ σιδηροδρομικὴν ἀμαξοστοιχίαν καὶ ἠχμαλώτισαν πέντε ταξειδιώτας Γερμανούς. Ἡ Γερμανικὴ κυβέρνησις ἐτηλεγράφησε πάραυτα τῷ πρεσβευτῇ αὐτῆς Ράδοβιτς νὰ καταβάλῃ τὰ ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἀπαιτούμενα λύτρα τῶν 230,000 φρ. καὶ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπέδοσιν αὐτῶν παρὰ τῆς Πύλης. Ὁ δὲ Σουλτάνος διέταξεν ἀμέσως τὴν πληρωμὴν αὐτῶν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Παρὰ τὸ Θησεῖον ἀνεκαλύφθη βάθρον μαρμάρινον τετράγωνον φέρον ἐπὶ τριῶν πλευρῶν γεγλυμμένον ἱππέα καὶ τρίποδα ἐπὶ δὲ τῆς τετάρτης πλευρᾶς τὴν ἐπιγραφήν: «Φυλαρχοῦντες ἐνικων ἀνθ' ἱππασίᾳ· Δημαίνετος Δημαινέτ(ου) Παιανιεύς· Δημαίας Δημαινέτο(ου) Παιανιεύς· Δημοσθένης Δηωαινέτο(ου) Παιανιεύς· Βρύαξις ἐποίησε». Τὸ εὕρημα ἔχει ἀξίαν καθόσον ὁ γλύπτης αὐτοῦ Βρύαξις ἦτο μαθητὴς τοῦ Σκόπα.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ὁ σοφὸς γέρων καὶ πρώην ὑπουργὸς Βαρθελεμὸ Σαιντιλαὶρ ἐπέρανε κατ' αὐτὰς μετὰ πεντηκονταετῆ ἐργασίαν τὴν εἰς τὸ γαλλικὸν ἰδίωμα μετάφρασιν τῶν ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων. Ὅλη ἡ σειρὰ σύγκειται ἐκ 35 ὀγκωδῶν τόμων ὁ μετ' οὐ πολὺ ἐκδιδόμενος τόμος περιέχει τὸν πραγματικὸν πίνακα. — Λήγοντος τοῦ ἐν Μονάχῳ Συνεδρίου τῶν Φιλολόγων ὁ ἐκ Βιέννης καθηγητὴς Σέγκελ παρεκάλεσε τὰ μέλη νὰ συνέλθωσι διὰ τὸ προσεχὲς συνέδριον ἐν Βιέννῃ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ Ἰταλικὸν ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἐδώρησεν εἰς τὴν ἐν Ζακύνθῳ δημοτικὴν Φωσκολιανὴν βιβλιοθήκην καλλιτεχνικωτάτην εἰκόνα τοῦ Ζακυνθίου ποιητοῦ Φωσκόλου μετὰ ὡραίου ἐπιχρύσου πλαισίου, γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ καλλιτέχνου Fusconi, καὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν φιλολογικῶν συγγραμμάτων Ἰταλικῶν.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Αὔριον Κυριακὴν τὴν 10 π. μ. ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν θὰ ἀναγνωσθῇ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Μαγγίνα ἡ ἔκθεσις τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ ἰατρικοῦ Κοτιγγείου διαγωνίσματος τοῦ διενεργουμένου ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς ἑταιρίας. — Κατὰ τὸ τελευταῖον ἐν Μονάχῳ συνελθὸν πέμπτον ἀνατομικὸν συνέδριον ὁ ἐξ Ἰένης καθηγητὴς Μπαρδελέμπεν ἀνέγνωσεν σπουδαίαν πραγματείαν ἐπὶ θέ-

ματος μήπω ἀκριβῶς μελετησθέντος ἤτοι περὶ τῶν ἀνατομικῶν ἐργασιῶν τοῦ Γκαῖτε, ὅστις ὡς γνωστόν, ἐνηγχολήθη λαμπρῶς εἰς τὴν φυσιολογίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν συγκριτικὴν ἀνατομίαν δημοσιεύσας καὶ Δοκίμιον γενικῆς ὀστεολογίας καὶ ἄλλας σχετικὰς πραγματείας.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Φίλῳ Ξ. Τὸ λάθος εἶνε ὅμοιον μὲ τὸ τῶν Χαιρετισμῶν, ὧν ὁ ποιητὴς μὴ δυνηθεὶς νὰ τοὺς καταφέρῃ ἀλφαβητικῶς ὅπως ἤθελεν, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ ἰῶτα προσέκρουσε γράψας Ἴδον παῖδες Χαλδαίων ἀντὶ εἶδον: Συγχωρημένος. — Χρ. Π. Τ. Μασσαλίαν, Στ. Β. Ἄνδρον. Γ. Γερ. Δειψίαν. Ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμεν.— Κ. Β. Θεσσαλονίκην. Οἱ κ. Π. Ε, Μ. Ι. Κ. Τ. ἐνεγράφησαν.—Κ Μ. Τ. Ετυλ. Π. καὶ Ἀρ. Κ. Κ/πολιν. Ἐλήφθησαν.—Π. Δρ. Ρόδον. Φύλλα εἶχον σταλῆ ἐξ ἀρχῆς κατ' αἴτησιν τοῦ ἰδίου.—Δεσποινίδι Μαρίᾳ Π. Μέγα Κεσερλῆ. Ἀναμένομεν τὴν ἐξόφλησιν! — Πέτρῳ. Μ. Ἀκατάλληλον. Θὰ ἠκούσατε φαίνεται ὅτι «πᾶν μέτρον ἄριστον» καὶ θὰ ὑποθέσατε ὅτι ὁ ἀφορισμὸς οὗτος ἰσχύει καὶ διὰ τὰ ποιήματα. Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ κάθε στίχος καὶ μέτρον ;— Ε· Γ. Ἀκατάλληλον.—Κ. Δ. Κάϊρον. Τὸ ὄνομα τοῦ Καραϊσκάκη ἐνέπνεε τοσοῦτον φόβον εἰς τοὺς Τούρκους, ὥστε παροιμιωδῶς κατήντησε νὰ λέγηται ὑπ' αὐτῶν περὶ τῶν ταχέως φευγόντων: «Ποῦ τρέχεις μωρέ, σὰν νὰ σὲ κυνηγοῦσε ὁ Καραϊσκάκης ;»— Φιλομαθεῖ. Ἐν Κρήτῃ, κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ γάμου, αἱ φλαι τῆς νύμφης ἐνήρτων ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ στύλου τῆς νυμφικῆς κλίνης τρεῖς στεφάνους, ἕνα ἀκάνθινον, ἄλλον ἐκ μυρσίνης καὶ τρίτον ἐξ ἀνθέων πορτοκαλέας· καὶ αἱ μὲν ἄκανθαι σημαίνουσι μακρὸν βίον καὶ καρτερίαν εἰς τὰς μερίμνας τοῦ συζυγικοῦ βίου, ἡ δὲ μυρσίνη καὶ ἡ πορτοκαλέα τρυφερὸν καὶ διαρκῆ ἔρωτα τῶν μελλονύμφων, ὡς τὰ ἀειθαλῆ αὐτῶν φύλλα. Ἀγρότη. Τρίκκαλα. Ἐν Ὀλλανδίᾳ ὀγεωργὸς σπανίως στέλλει τὸν υἱόν του νὰ σπουδάσῃ ἐπιστήμην, διότι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἰατροῦ, δικηγόρου, καθηγητοῦ θεωρεῖ κατώτερον τοῦ ἰδικοῦ του, καὶ προτιμᾷ νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα του ἀσπαζόμενα τὸ αὐτὸ ἔργον. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη οὐδόλως ἐστὶν ἐπιζήμιος εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐν γένει εὐημερίαν τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν τὴν ἀκμὴν καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐφ' οἷς φημίζονται οἱ κάτοικοι τῆς Ὀλλανδίας.—Ἀναγνωστρίᾳ. Ἐν ταῦθα. Ἀφοῦ τὸ θέλετε ἰδοὺ καὶ ὁ ἡμέτερος ἐπίλογος διὰ τὸ «Καθῆκον». Τὸ καθῆκον συσπᾷ τὰς ὀφρῦς, ὅταν τὸ διαφεύγῃς, προμειδιᾷ δὲ ὅταν ἀκολουθῇς αὐτό.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων: Τουρκοκρατία (περίοδος Α' 1458-1687), ὑπὸ Δημητρ. Γρ. Καμπούρογλου Τόμ. Β'. Τεῦχος 4ον.

Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων περιοδικῶς δημοσιευόμενα ὑπὸ Δημ. Γρ. Καμπούρογλου Τόμ. Β'. Τεῦχ. Ε' ΣΤ', Ζ', Η', Θ', καὶ Ι'.

Ἀγορεύσεις κατὰ τὴν Α' σύνοδον τῆς ΙΒ' βουλευτικῆς περιόδου (1890-1891) ὑπὸ Ν. Θ. Σχινᾶ ταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ καὶ βουλευτοῦ Λαρίσσης.

Decharme, Μυθολογία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Φυλλάδ. 10 καὶ 11. Μετάφρ. Ἀλ. Καράλη. Ἐκδότης Ἀλ. Παπαγεωργίου.

Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος ὑπὸ Παύλου Καρολίδου.

Λεξικὸν Ἐγκυκλοπαιδικὸν φυλλ. 51. (Βαζάρδος—Βαλδουῖνος)

ΑΓΡΙΟΝ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ

τοῦ ἡμετέρου τακτικοῦ συνεργάτου

Κ. Δ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

ΤΑ

ΑΓΡΟΤΙΚΑ

(Τὰ ἐπαινεθέντα εἰς τὸν περυσινὸν Φιλαδέλφειον ποιητικὸν ἀγῶνα)

(Τὸ Νεραϊδόπαιδο, Τραγοῦδι τοῦ Πιστικοῦ, Ὁ Ἥλιος κ' ἡ Νύχτα, Τραγοῦδι τοῦ Θερισμοῦ, ἡ Νησιωτοπούλα, ὁ Χορὸς τῆς Λαμπρῆς, ἡ Φλογέρα, ἡ Κατάρα, ἡ Τραγουδίστρα κι' ὁ Βασιλιᾶς, ὁ Γάμος, ἡ Ποδιὰ τῆς Μαριῶς, Τραγοῦδι τῆς Ξενητειᾶς, τὸ Μαγεμένο Μαντῆλι, Τραγοῦδι Κλέφτικο, ἡ Πεντάμορφη, Τραγοῦδι τοῦ Τρυγητοῦ, ἡ Καπετάνισσα, ἡ Χιονούρα, αἱ Λυγεραὶς τῆς Ξενητειᾶς, Τραγούδια Δίστιχα).

Τιμῶνται δύο δραχμῶν

Εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΕΠΙΤΟΜΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

Α. Ν. ΓΙΑΝΝΑΡΗ

Ἐκδότης

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Συνιστῶμεν ἰδιαιτέρως τὸ ἄρτι περατωθὲν Ἑλληνικὸν Λεξικὸν *Α. Ν. Γιάνναρη ἐκδοθὲν ὑπὸ τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, ἐν πολλοῖς ὑπέροχον διὰ τὸν πλοῦτον νέων λέξεων τέως ἀθησαυρίστων, τὴν ἀκριβῆ ἀπόδοσιν τῆς σημασίας αὐτῶν, τὴν σημείωσιν τῶν διχρόνων καὶ βραχέων κλπ. κλπ. Ἄλλως τε αὐτὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας συνιστᾷ ἰδιαιτέρως τὸ Λεξικὸν διὰ τῆς ἔναντι παρατιθεμένης ἐγκυκλίου. Ἡμεῖς προσθέτομεν ὅτι τὸ Λεξικὸν Γιάνναρη δέον νὰ γίνῃ ἀπαραίτητον βοήθημα εἰς πάντα ἀνεξαιρέτως μαθητήν, διδάσκαλον, φιλόλογον, ἐπιστήμονα, λόγιον, δημοσιογράφον, ὑπάλληλον, ἔμπορον, βιομήχανον κλπ. κλπ. καὶ ἐν γένει εἰς πάντα ὁμιλοῦντα καὶ γράφοντα τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἰδοὺ ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργείου:*

Ἀριθ. Πρωτ. 8757

Διεκπ.

Περὶ συστάσεως Ἐπιτόμου Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς κ. κ. γυμνασιάρχας καὶ διευθυντὰς γυμνασίων καὶ λυκείων, καθηγητάς, σχολάρχας καὶ διευθυντὰς ἑλληνικῶν σχολείων καὶ ἑλληνοδιδασκάλους.

Ὁ κ. Ἀνέστης Κωνσταντινίδης ἐξέδωκεν ἀρτίως Ἐπίτομον λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη.

Τὸ Λεξικὸν τοῦτο, περιέχον ἐν μικρῷ τὸ πλῆρες καὶ πολλὰς ἄλλας ἀρετὰς χρησιμωτάτας τοῖς σπουδάζουσι διά τε τὸ εὔωνον καὶ εὔχρηστον, ἔγνωμεν ἵνα συστήσωμεν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς σπουδάζοντας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Μαΐου 1891

Ὁ Ὑπουργὸς

ΑΧΙΛ. ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Διεκπεραιωτὴς

Στέφανος Μ. Παρίσης

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ